

תורה אור • פרשת ויצא • מאמר 2

ביאור על הני"ל

ביאור האמור לעיל

יעקב, ששמו מחבר את היו"ד עם העקב, ממשיך את אור אין סוף שלמעלה מכל העולמות עד המדרגה התחתונה ביותר: באמצעות העלאת "אבנים" חסרות חיות — האותיות והחכמה שבנפש, שעניינה ביטול — ובאמצעות ירידתו לחרן כדי להפוך את חשכתה, הוא עושה גם את התחתון ביותר ל"בית אלקים", עד שלעיתיד לבוא אפילו הוי' כפי שהוא ממלא את העולמות יראה כהסתר בלבד, אלקים

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likkuteitorah.com/he/torah-ohr/vayitzei/2/

הנקודה

יעקב, ששמו מחבר את היו"ד עם העקב, ממשיך את אור אין סוף שלמעלה מכל העולמות עד המדרגה התחתונה ביותר: באמצעות העלאת "אבנים" חסרות חיות – האותיות והחכמה שבנפש, שעניינה ביטול – ובאמצעות ירידתו לחרן כדי להפוך את חשכתה, הוא עושה גם את התחתון ביותר ל"בית אלקים", עד שלעתיד לבוא אפילו הוי" כפי שהוא ממלא את העולמות יראה כהסתר בלבד, אלקים.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מציג שתי שאלות על נדרו של יעקב: כיצד יכול הוי" להיות "אלקים", וכיצד יכולה אבן להיות "בית אלקים". התשובה ניתנת באמצעות דמותו של יעקב, יו"ד-יעקב, שעל ידו מגיעים שלוש מאות ושבעים האורות העליונים ואור אין סוף שלמעלה מהשתלשלות לכל נשמה יהודית. האבנים שלקח יעקב הן אותיות, חסרות חיות לעומת המשמעות שהן נושאות, כשם שכל הבריאה אינה אלא אות אחת לעומת ה'. דווקא משום שהן חסרות חיות אפשר להעלותן למעלה מכול, עד האור המקיף. רק היו"ד, הכלי לחכמה שבנפש שעניינה ביטול, יכולה לפעול זאת. העמוד והשמן מתארים שלבים נוספים: העלייה ליי"ג מידות הרחמים והמשכת החכמה העליונה לתורה, שאותה יש ללמוד ביראה כזו של מעמד הר סיני. ירידת יעקב לחרן, ה"גרון" החסום שממנו הקליפות מקבלות יניקה, נועדה להפוך את המקום: להפוך את חרן לרינה ולהביא את צחוקו של יצחק. לעתיד לבוא, כשתתהפך הרע, יתגלה אור אין סוף עצמו; האבן שהועלתה תהיה דירה לה', וכל עלייה אין-סופית תעבור דרך "מעשר" – הביטול של כתר.

מבנה

1	השאלות ושמו של יעקב	11-2
כיצד יכול הוי" להיות אלקים, ואבן – בית אלקים? יעקב הוא "ישועות": על ידו יורדים שלוש מאות ושבעים האורות וכל ההמשכות האלקיות.		
2	האור שלמעלה מהשתלשלות	13
העולמות מקבלים חיות מקרן אור מצומצמת; באמצעות יעקב מאיר אור אין סוף עצמו, שלמעלה מכל העולמות, בכל נשמה יהודית.		
3	אבנים הן אותיות	14-5
האותיות מכילות משמעות כשם שאבנים מכילות אדם, והן חסרות חיות לעומתה; כל הבריאה היא אות אחת לעומת ה'. משום שהן חסרות חיות אפשר להעלות את האותיות עד האור המקיף, כשם שקצה המעגל מתחבר לראשיתו.		
4	היו"ד, העמוד והשמן	16-9
רק היו"ד, הכלי לחכמה שעניינה ביטול, מתעלה; העמוד מציין עלייה נוספת ליי"ג מידות הרחמים (יודי"ן ווי"ן). הערת הסבר מבארת מדוע הוי"ו כאן גבוהה מן היו"ד, ואת השמן כהמשכה מן השכל הנעלם אל דיני התורה שבעל פה.		
5	לימוד התורה ביראה של מעמד הר סיני	10-12
התכלית היא השמן: המשכת החכמה העליונה לתורה, גם לדינה בענייני העולם. מתוך ידיעה זו לומדים ביראה של מעמד הר סיני, כי לעומת אור אין סוף אין דבר נסתר.		

6	מבאר שבע לחרן, וצחוקו של יצחק	¶13-16
	יעקב יורד ממקור המידות שעניינן ביטול לחרן, הגרון החנוק שבו נחסמת ההמשכה, בדומה לגלות וללימוד הממוקד בעצמו, כדי להפוך אותו: חרן נעשית לרינה, ושמחתו של יצחק תתגלה עם ביאת המשיח.	
7	שלום וקיום הנדר	¶17-20
	החזרה נעשית באמצעות שלום, המחבר הפכים. לעתיד לבוא יתגלה אור אין סוף עצמו, ולכן הוי' שבעולמות יהיה כמו אלקים, והאותיות שהועלו יהיו לבית אלקים.	
8	המעשרות שאין להם סוף	¶21-22
	כל עלייה לעתיד לבוא זקוקה לשארית מן המדרגה הקודמת כאתערותא דלתתא — ה"מעשר". הערת סוגריים מבארת שהכוונה לכתר, הביטול השקט שבין מדרגות, והוא כפול משום שלכתר שני פרצופים.	

מו ש ג י ם

יעקב כיו"ד יעקב יעקב — יו"ד עקב	חרן ורינה חרן — רנה
שמו של יעקב נחלק ליו"ד, הנקודה העליונה ביותר, ולעקב: הוא ממשיך את האור שלמעלה מכל העולמות עד למדרגה התחתונה ביותר.	חרן, ה"גרון היבש" שבו נחסמת ההמשכה האלקית והקליפות מקבלות "ניקה, נהפכת לרינה, כשהחזית נפתחת לה"א.
שלוש מאות ושבעים האורות ש"ע נהורין	אתכפיא ואתהפכא אתכפיא ואתהפכא
אורות עליונים, שרמוזים באותיות ש"ע שבמילה ישועות, והם מתגלים באמצעות יעקב.	הכנעת הסטרא אחרא ולאחר מכן הפיכת חשכתה לאור; כך בא "צחוקו" של יצחק, וזו תכלית הירידה.
אותיות כאבנים אבנים הן אותיות	הוי' ואלקים הוי' ואלקים
על פי ספר יצירה, האותיות הן "אבנים": הן מכילות משמעות כשם שאבנים מכילות אדם, והן חסרות חיות לעומתה; דווקא משום כך אפשר להעלותן למעלה מכול.	הוי' הוא האור הפנימי המחיה; אלקים הוא ההסתר המגן עליו. לעתיד לבוא, גם הוי' כפי שהוא ממלא את העולמות יהיה רק "אלקים" לעומת אור אין סוף שיתגלה.
חכמה ככה מהחכמה — כ"ח מ"ה	המעשר ככתר מעשר — כת
חכמה הנקראת "כח מה": עצם השכל והנפש שעניינו ביטול, הכלי היחיד שבו שורה אור אין סוף.	השאריית מכל מדרגה שמניעה את העלייה הבאה; זהו הכתר, עשירית מעשר הספירות, שהביטול השקט שלו מאפשר לעולם לעלות אל זה שמעליו.
יודיין וויי"ן יודיין וויי"ן	
בתמונה הקבלית של י"ג מידות הרחמים, נקודת המקור של כל שורה היא יו"ד והשורה המתמשכת היא וי"ן; המאמר מקביל לכך את אבן יעקב ש"מראשותיו" ואת היותה "מצבה".	

קטע 1 • 11-2

השאלות ושמו של יעקב

1 ביאור על הנ"ל

ביאור על הנ"ל.

כותרת זו מציינת שהמאמר הוא ביאור נוסף למאמר שקדם לו בתורה אור על פרשת ויצא. הוא עוסק שוב בפסוקים על מסעו של יעקב ועל האבן שהציב, ומעמיק בביאורם.

2 והיה הוי"ה לי לאלקים והאבן הזאת אשר שמת מצבה יהיה בית אלקים.² 3 להבין ענין תפלה ובקשה זו שהוי"ה יהי בכחי אלקים והאבן בכחי בית אלקים.

"והיה הוי"ה לי לאלקים, והאבן הזאת אשר שמת מצבה יהיה בית אלקים". [יש] להבין את משמעותה של תפילה ובקשה זו: שהוי"ה יהיה בבחינת אלקים, ושהאבן תהיה בבחינת בית אלקים.

נדרו של יעקב בבית אל נקרא בפשטות: "והיה הוי"ה לי לאלקים". המאמר מפרש זאת כבקשה ששם הוי", הקב"ה כפי שהוא למעלה מן העולם, יתגלה בבחינת אלקים, כלומר כפי שהוא נוכח בתוך הטבע; ושהאבן שהציב יעקב תהיה מקום משכן לה'. יש לבאר את שני חלקי הפסוק.

וכדי להבין⁴ איך תהיה האבן במדרגה גדולה כ"כ להיות מכון ומשכן להשראת קדושה עליונה עד שיהיה חל שם שמים על האבן שתהיה נק' בשם בית אלקים.

וכדי להבין כיצד תוכל האבן להגיע למדרגה נעלית כל כך, עד שתהיה יסוד ומשכן להשראת קדושה עליונה, עד שיחול שם שמים על האבן והיא תיקרא בשם "בית אלקים",

השאלה השנייה היא כיצד אבן, שהיא החומר הנמוך וחסר החיים ביותר, יכולה להפוך למקום שבו שורה קדושה עליונה, עד שהיא נקראת בשם ה', "בית אלקים".

הנה צריך להבין ענין הפרשה כולה ויצא יעקב⁵ כו' והענין דכתיב צוה ישועות יעקב⁶ בחי' יעקב נקרא ישועות

עלינו להבין את עניינה של הפרשה כולה, "ויצא יעקב" וכו'. והעניין הוא שכתוב: "צוה ישועות יעקב". בחינת יעקב נקראת "ישועות".

כדי להשיב על כך פונה אדמו"ר הזקן לפרשה כולה, החל במילים "ויצא יעקב". הוא מביא פסוק מתהילים, "צוה ישועות יעקב", הקושר את השם יעקב למילה "ישועות".

וביאור מלת ישועות הנה שרש התיבה הוא ש"ע ושאר אותיות הם נוספות בתיבה כלומר ש"ע בחינת יעקב מתגלין ש"ע נהורין⁷ עילאין

וביאור המילה "ישועות": שורש המילה הוא ש"ע, ושאר האותיות נוספות בה. כלומר, על ידי בחינת יעקב מתגלים ש"ע נהורין עילאין.

את המילה "ישועות" קוראים כאן על פי השורש ש"ע, שאליו נוספו אותיות. הערך המספרי של ש"ע הוא 370, והוא רומז למושג הקבלי של 370 אורות עליונים. נמצא ש"ישועות יעקב" פירושו שיעקב הוא הצינור שדרכו מתגלים אורות נעלים אלה.

וגם ש"ע הוא מלשון וישע ה' אל הבל⁸ שהוא לשון הפנה דהיינו שכל פינות והמשכות עליונות פונות ונמשכות ע"י בחי' יעקב יו"ד עקב.

ועוד, ש"ע הוא מלשון "וישע ה' אל הבל", שהוא לשון פנייה. כלומר, כל הפניות וההמשכות העליונות פונות ונמשכות על ידי בחינת יעקב — יו"ד עקב.

דרך נוספת לקרוא את ש"ע: במילים "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו" פירוש המילה הוא פנה אל, שם לב אל. כל הפניות של ה' לעולם וכל המשכות האור כלפי מטה עוברות דרך יעקב. את השם יעקב אפשר לחלק ליו"ד ולעקב: היו"ד, הנקודה העליונה ביותר, מגיעה עד העקב, החלק הנמוך ביותר.

קטע 2 • 39

האור שלמעלה מהשתלשלות

³ וענין נהורין והמשכות הללו היינו גילוי ההארות והמשכות מאור א"ס עצמו שכשמו כן הוא אין לו סוף כו'.

וענין האורות והמשכות הללו הוא גילוי ההארות והמשכות מאור אין סוף עצמו, שכפי שמורה שמו כן הוא — אין לו סוף וכו'.

האורות וההמשכות הם גילויים של אור אין סוף עצמו. שמו, אין סוף, מתאר בדיוק את מהותו: הוא בלתי מוגבל.

ואינו בגדר עלמין כלל וכולא קמיה כלא ממש חשיב ולית מחשב' תפיסא ביה ואין ערוך אליו כו'.

והוא אינו בגדר עולמות כלל, ו"כולא קמיה כלא ממש חשיב", "ולית מחשבה תפיסא ביה", ואין ערוך אליו וכו'.

אור אין סוף אינו שייך כלל לסוג העולמות. לעומתו הכול נחשב לאין, שום מחשבה אינה יכולה לתפוס בו, ואין דבר שאפשר להשוות אליו.

כי מלכותך מלכות כ"ע⁹ והודו וזיוו על ארץ ושמים כו' זיו והארה בעלמא המתלבש' ומתפשטת בתוך עלמין להוות'

שהרי "מלכותך מלכות כל עולמים", ו"הודו וזיוו על ארץ ושמים" וכו': רק זיו והארה, המתלבשים ומתפשטים בתוך העולמות כדי להוות אותם

מה שממלא את העולמות הוא רק קרן מאורו של ה'. מלכות ה', הקשר שלו עם העולמות כמלכם, מתוארת כ"הוד" וכ"זיו" על הארץ והשמים: זוהר בלבד, ולא המקור עצמו. אדמו"ר הזקן מוסיף בפסוק את המילה "זיו" כדי להדגיש נקודה זו.

ולהחיותם להיות חיים וקיימים מאין ליש בבחי' העלם והסתר אור א"ס ב"ה עצמו שלא יבטלו העולמות במציאות ויחזרו להיות אין ואפס כמו שהיו

ולהחיותם, כדי שיהיו חיים וקיימים מאין ליש, בבחינת העלם והסתר של אור אין סוף עצמו, ברוך הוא, כדי שהעולמות לא יתבטלו ממציאותם וישובו להיות אין ואפס כפי שהיו [קודם לכן];

קרן זו מעניקה לעולמות חיות ומהווה אותם מאין ליש. היא חייבת לבוא בהסתר: אילו אור אין סוף עצמו היה מתגלה, העולמות היו מתבטלים וחוזרים לאין, כפי שהיו קודם לבריאה.

דהיינו ע"י כמה צמצומים והתלבשות שונות בירידת המדרגות כדרך וסדר ההשתלשלות אבל אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו רם ונשא כו' והוא למעלה מעלה מבחינת ההשתלשלות

כלומר, על ידי כמה צמצומים והתלבשות שונות, בירידת המדרגות על פי דרך וסדר ההשתלשלות. אבל אור אין סוף עצמו ובכבודו רם ונישא וכו', והוא למעלה מעלה מבחינת ההשתלשלות

ההסתר נוצר באמצעות צמצומים ולבושים רבים, מדרגה אחר מדרגה, לאורך השתלשלות העולמות. אור אין סוף כפי שהוא לעצמו נשאר נישא למעלה, הרבה מעל כל סדר ההשתלשלות

וע"י בחי' יעקב יו"ד עקב¹⁰ נמשך אא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' ההשתלשלות שיאיר למטה בגילוי הנפש אלקות שבכל אי מישאל להיות גילוי אור א"ס ב"ה ממש על נפשו.¹¹

ועל ידי בחינת יעקב — יו"ד עקב — נמשך אור אין סוף, ברוך הוא, שלמעלה מבחינת ההשתלשלות, כדי שיאיר למטה בגילוי הנפש האלקית שבכל אחד ואחד מישאל, עד שיתגלה ממש אור אין סוף, ברוך הוא, על נפשו

זהו תפקידו הייחודי של יעקב: באמצעותו נמשך למטה האור שלמעלה מסדר העולמות, והוא מאיר בגילוי הנפש האלקית של כל יהודי. בכך מתבטא יעקב כיו"ד עקב: העליון ביותר מגיע עד לנמוך ביותר

קטע 3 • 4-5

אבנים הן אותיות

4 והיינו ע"י שלקח מאבני המקום וישם¹² מראשותיו. אבנים הן אותיות כמ"ש בס"י שני אבנים¹³ בונות שתי בתים.

וזהו על ידי שלקח "מאבני המקום וישם מראשותיו". אבנים הן אותיות, כמו שכתוב בספר יצירה: "שתי אבנים בונות שתי בתים".

יעקב ממשיך את האור הנעלה בכך שהוא לוקח "מאבני המקום" ושם אותן למראשותיו. על פי ספר יצירה, המכנה אותיות "אבנים" — שתי אותיות יוצרות שני צירופים, "שתי אבנים בונות שתי בתים" — האבנים הן אותיות

והטעם שנקראו אותיות בשם אבנים הוא כי כמו שע"י כמה אבנים נבנה בית לשבת אדם כו'

והטעם שנקראו אותיות בשם "אבנים" הוא שכמו שעל ידי כמה אבנים נבנה בית שאדם יושב בו וכו'

הטעם הראשון לכך שאותיות נקראות אבנים הוא שהאבנים מצטרפות לבניית בית שאדם יכול לגור בו

כך ע"י כמה צירופי אותיות נעשי' תיבות ומכמה צירופי תיבות נעשה ענין שלם שמתוכו מובן ומושג איזה השכלה והשגה

כך על ידי צירופי אותיות רבים נעשות מילים, ומצירופי מילים רבים נוצר עניין שלם, שמתוכו מובנת ונתפסת השכלה כלשהי

כך גם האותיות מצטרפות למילים, והמילים לקטע שלם; באמצעותו אפשר להבין רעיון

והרי השכל שורה ומתלבש באותיות הללו וכתפארת אדם לשבת בית¹⁴ ע"י צירופי אבנים ועוד טעם אחר¹⁵ כי

והרי השכל שורה ומתלבש באותיות הללו, וכ"תפארת אדם לשבת בית" נעשה על ידי צירופי אבנים. ויש טעם נוסף

הרעיון "חיי" בתוך האותיות כפי שאדם חי בבית הבנוי מאבנים; אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי "תפארת אדם לשבת בית" מישעיהו. לאחר מכן הוא מציג טעם נוסף

כמו שהאבנים הם דומם ואין להם ערך ויחוס לאדם הדר בבית שנבנה מהאבנים כך האותיות הן בחי' דומם לגבי השכל השורה ומתלבש בהם ואין להם ערך ויחוס אליו

כשם שהאבנים דוממות ואין להן ערך ויחס לאדם הדר בבית שנבנה מהן, כך האותיות הן בבחינת דומם ביחס לשכל השורה ומתלבש בהן, ואין להן ערך ויחס אליו

האבנים חסרות חיים, ואין להן דבר משותף עם האדם החי השוכן ביניהן. כך גם האותיות, כביכול, חסרות חיים לעומת הרעיון שהן נושאות; אין להן ערך ויחס אליו

ולכן בטלים הם לגבי השכל (ועמ"ש בפי' בראשית בד"ה להבין בתוספת ביאור ענין וייצר) ולכן נקי הוי' צבאות אות הוא בצבא דילי¹⁶ שכל¹⁷

ולכן הן בטלות לגבי השכל. (ועיין במה שנכתב בפרשת בראשית, במאמר המתחיל "להבין", בביאור נוסף לעניין "וייצר"). ולכן הוא נקרא "הוי' צבאות": "אות הוא בצבא דיליה", שכל

מכיוון שהאותיות אינן נחשבות לעומת הרעיון, הן בטלות אליו לחלוטין. ההערה שבסוגריים מפנה למאמר בפרשת בראשית על "וייצר". כך מוסבר השם "הוי' צבאות": את דברי הגמרא "אות הוא בצבא דיליה" דורשים כאן כך: אות היא אות כתובה

העולמות והברואי' נתהוו מבחי' אותיות שבעשרה מאמרות שבהם העולם יהי אור יהי רקיע כו'.

העולמות והברואים נתהוו מבחינת האותיות שבעשרה מאמרות שבהם נברא העולם: "יהי אור", "יהי רקיע" וכו'

כל העולמות והברואים נתהוו מאותיות עשרת המאמרות שבהם נברא העולם, כגון "יהי אור". לכן כל דבר נברא הוא, בשורשו, אותיות של דיבור ה'

וכל צבא השמים העליונים אלף אלפין ורבוא רבבן¹⁸ ולגדודיו אין מספר¹⁹ הם בטלים לגבי אור א"ס ב"ה כבטול האותיות שהן בחי' דומם לגבי השכל מאחר שהם בחי' גבול ת"ק שנה כו'

וכל צבא השמים העליונים, "אלף אלפין ורבוא רבבן", ו"לגדודיו אין מספר", בטלים לגבי אור אין סוף, ברוך הוא, כפי שהאותיות, שהן בבחינת דומם, בטלות לגבי השכל. שהרי הם בבחינת גבול — ת"ק שנה וכו'

גם צבא השמים העצום, המתואר בספר דניאל כאלפים ורבבות, בטל לפני אור אין סוף כשם שהאותיות אינן נחשבות לעומת הרעיון. הוא סופי ומוגבל, אפילו במידתו, כמו ב"ת"ק שנה" המשמש לתיאור המרחקים שבין הרקיעים.

ונבראים ומחודשים מאין ליש הרי אין ערוך אליו ית' וכנודע ענין הערך במספר²⁰ שמספר א' לגבי אלף אלפים כו' יש לו איזה ערך ויחוס

והם נבראים ומתחדשים מאין ליש, הרי שאין להם ערך אליו יתברך. וכידוע, כשמדברים על יחס במספרים, למספר אחד יש ערך ויחס כלשהו לעומת אלף אלפים וכו';

מכיוון שהם סופיים ונבראו יש מאין, אין ערך ויחס בינם לבין הקב"ה. הדוגמה המספרית מחדדת זאת: אפילו אחד לעומת מיליונים הוא עדיין חלק מהם, ולכן יש ביניהם יחס כלשהו.

משא"כ אליו ית' שהוא א"ס ב"ה אין ערוך כלל ולכן נק' אות הוא בצבא דילי' שכל הצבאות אינן אלא בחי' אות א' לגבי אור א"ס ב"ה.

אבל לא כן ביחס אליו יתברך, שהוא אין סוף, ברוך הוא: אין אליו ערך כלל. לכן נאמר "אות הוא בצבא דיליה", שהרי כל צבאות השמים אינם אלא כאות אחת לגבי אור אין סוף, ברוך הוא.

אבל בין כל דבר סופי לבין אין סוף אין שום יחס. משום כך אומרים חכמינו: "אות הוא בצבא דיליה" — כל צבאות השמים יחד אינם אלא כאות אחת בפני אור אין סוף.

5 והנה באבני המקום שהם בחי' אותיות כתיב וישם מראשותיו²¹ שהגביה והעלה אותם למעלה מעלה מבחי' ההשתלשלי' דהיינו לבחי' סוכ"ע

והנה על "אבני המקום", שהן בחינת אותיות, כתוב "וישם מראשותיו": הוא הגביה והעלה אותן למעלה מעלה מבחינת ההשתלשלות, כלומר לבחינת סוכב כל עלמין.

"וישם מראשותיו" פירושו שיעקב העלה את האותיות, המדרגה הנמוכה, למעלה מכל סדר ההשתלשלות, אל סוכב כל עלמין, האור המקיף את כל העולמות ונעלה מכל מדרגה.

כי לפי שהאותיות הן בחי' דומם לכך יש להם כח ויכולת לעלות למעלה מעלה כנודע שנעוץ תחלתן בסופן דייקא וסוכ"ע הוא כמשל העיגול שממטה נעשה מעלה. וכמ"ש ומתחת זרועות עולם.²²

מכיוון שהאותיות הן בבחינת דומם, יש להן כוח ויכולת לעלות למעלה מעלה. כידוע, "נעוץ תחלתן בסופן" דווקא; וסובב כל עלמין הוא כמשל העיגול, שבו מה שלמטה נעשה למעלה. וכמו שכתוב: "ומתחת זרועות עולם"

דווקא משום שהאותיות "דוממות" ואין להן תחושת ישות, הן יכולות לעלות למעלה מכול. ספר יצירה מלמד שהסוף קשור לתחילה, והאור המקיף דומה לעיגול, שבו הנקודה הנמוכה קרובה למקור כמו הנקודה הגבוהה. גם את הפסוק "ומתחת זרועות עולם" דורשים באותו אופן: הזרועות הנצחיות מגיעות עד לנקודה הנמוכה ביותר

קטע 4 • 69-9

הי"ד, העמוד והשמן

6 והנה כתיב ויקח מאבני המקום²³ ולא כל אבני לפי שלא כל האותיות יש להן כח זה

, והנה כתוב "ויקח מאבני המקום" ולא "כל אבני", מפני שלא לכל האותיות יש כוח זה

הפסוק אומר שיעקב לקח "מאבני המקום", כלומר אחדות מהן, ולא את כולן. אדמו"ר הזקן רואה בכך רמז שלא כל אות יכולה להתעלות למדרגה העליונה ביותר

אלא אות הי"ד שהוא בחי' כלי לחכמה וחכמה הוא כח מ"ה בחי' בטול ולכך שורה שם ומתגלה אור א"ס ב"ה הסוכ"ע כי הוי' בחכמה²⁴ כו' ואין אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה אלא במי שבטל כו'.

אלא אות הי"ד בלבד, שהיא בבחינת כלי לחכמה; וחכמה היא כוח מה, בחינת ביטול. לכן שורה ומתגלה שם אור אין סוף, ברוך הוא, סובב כל עלמין, שהרי "הוי' בחכמה" וכו'; ואור אין סוף, ברוך הוא, שורה ומתגלה רק במי שבטל וכו'

רק הי"ד יכולה. הי"ד, האות הקטנה ביותר, שהיא נקודה בלבד, היא הכלי לחכמה; וחכמה נדרשת כ"כוח מה" — כוחו של ה"מה", תודעה שאינה תופסת את עצמה כישות. אור אין סוף שורה רק במקום שיש בו ביטול כזה, כפי שעולה מהפסוק "הוי' בחכמה יסד ארץ"

וזוהו האבן אשר שם מראשותיו (ועמ"ש²⁵ ע"פ מאמר הרע"מ פ' כי תשא בענין אבנא למשקל בה דא י')

ואח"כ וישם אותה מצבה²⁶ וכתרגומו ושוי יתה קמא²⁷ שהוא

וזוהי "האבן אשר שם מראשותיו". (ועיין במה שנכתב על מאמר רע"א מהימנא בפרשת כי תשא, בעניין "אבנא למשקל בה — דא י", ואחר כך "וישם אותה מצבה", וכפי שמתרגם אונקלוס: "ושוי יתה קמא", כלומר

"האבן אשר שם מראשותיו" היא הי"ד, כפי שאומר רע"א מהימנא: "אבן לשקול בה — זו י". לאחר מכן יעקב העמיד את האבן כמצבה; אונקלוס מתרגם זאת: "ושוי יתה קמא" — העמיד אותה

כמ"ש קמה אלמתי וגם נצבה שמה שהיתה האבן מונחת למטה בארץ אח"כ הקים אותה והגביה אותה עוד ממטה למעלה²⁸

כמו שכתוב: "קמה אלומתי וגם נצבה". כלומר, האבן הייתה מונחת תחילה למטה על הארץ, ואחר כך הקים אותה והגביה אותה מילה מופיעה בחלומי של יוסף: "קמה אלומתי וגם נצבה". האבן שכבה תחילה על הארץ, ולאחר מכן הועמדה — עלייה נוספת מלמטה למעלה.

והיינו עליי אחר עליי לבחי ומקורות י"ג מידות רחמים עליונים שהן בחי יודיין ווייין^{29,30} כי מקום יניקת השערה והגומא שלה הוא בחי י" והשערה עצמה שהיא המשכה היא בחי ו'

וזהו עלייה אחר עלייה לבחינת ומקורות י"ג מידות הרחמים העליונות, שהן בחינת יודיין ווייין; שהרי מקום יניקת השערה והגומא שלה הוא בחינת יוד, והשערה עצמה, שהיא המשכה, היא בחינת ו'.

העלייה השנייה מגיעה לשורשן של י"ג מידות הרחמים. בקבלה הן מתוארות כשלושה עשר תיקוני הזקן העליון, ולכל שערה שני חלקים: הזקיק, נקודה מצומצמת שממנה היא יונקת, הוא בחינת יוד; והשערה עצמה, שהיא קו המוליך את ההמשכה למטה, היא בחינת ו'.

וזהו וישם מראשותיו וישם אתה מצבה שמתחלה כאשר שם מראשותיו היא בחי יוד ואח"כ נעשה מצבה הוא בחי וא"ו וכל בחי הללו הם בחי העלאה ממטה למעלה

וזהו "וישם מראשותיו" ו"וישם אותה מצבה": בתחילה, כששם אותה למראשותיו, היא בבחינת יוד; ואחר כך, כשהיא נעשית מצבה, היא בבחינת ו'. וכל הבחינות הללו הן בחינת העלאה מלמטה למעלה.

שני השלבים שבפסוק מתאימים אפוא לשתי אותיות אלה: האבן למראשותיו היא היוד, והאבן שהעמיד כמצבה היא הו'. בשני השלבים יש עלייה מלמטה למעלה.

והיינו התעלות חכמה שבנפש לאור א"ס ב"ה השורה ומתגלה בה כי הנפש היא בחי נברא ומחודש מאין ליש בבחי אותיו כו'

וזהו עליית החכמה שבנפש אל אור אין סוף, ברוך הוא, השורה ומתגלה בה; שהרי הנפש היא בבחינת נברא ומחודש מאין ליש, בבחינת אותיות וכו'.

בנפש האדם מדובר בהעלאת החכמה שבנפש אל אור אין סוף השורה ומתגלה בה. הנפש עצמה היא נברא, שנתהווה י"ש מאין באמצעות אותיות אלוקיות, ולכן אפשר לדמות אותה לאבנים.

וצריך להעלות ממטה למעלה לאור א"ס ב"ה הסוכ"ע וישוב אל³¹ ה' וירחמהו מבחי י"ג מידות הרחמים והעלאה זו היא בבחי חכמה דוקא כ"ח מ"ה:³²

וצריך להעלותה מלמטה למעלה אל אור אין סוף, ברוך הוא, סובב כל עלמין: "ישוב אל ה' וירחמהו", מבחינת י"ג מידות הרחמים. והעלאה זו היא דווקא בבחינת חכמה, כוח מה.

יש להעלות את הנפש אל האור המקיף, ככתוב בישעיהו: "ישוב אל ה' וירחמהו" — הרחמים שמבחינת י"ג מידות הרחמים. עלייה זו נעשית דווקא באמצעות בחינת החכמה, כוח מה, הליכה של הנפש הבטלה מציאותה.

7 הגהיה

הגהה.

להלן הגהה: הערה המובדלת מן הטקסט העיקרי, ומשיבה על קושי העולה מן הדברים שנאמרו זה עתה

8 לכאורה אינו מובן כי היודיין שבת"ד הוא גבוה מהוי"ו כמ"ש לעיל כי מקום יניקת השערה והגומא שלה הוא בחי' יו"ד דהיינו מקום יניקתה ממו"ס שהוא הגבה מאד נעלה מהשערות עצמן שהן בחי' 33 ו'.

לכאורה הדבר אינו מובן: היודיין שבתיקוני דיקנא גבוהות מן הוי"ו, כפי שנאמר לעיל. מקום יניקתה של השערה, והנקב שלה, הם בחינת יו"ד, כלומר המקום שממנו היא יונקת ממוחא סתימאה, הנעלה מאוד מן השערות עצמן, שהן בחינת ו'.

הקושי הוא שבתיקוני דיקנא היוד" — הנקב שדרכו השערה יונקת ממוחא סתימאה, ה"מוח הנסתר" של המדרגה העליונה ביותר — גבוהה בהרבה מן הוי"ו, השערה היוצאת ממנו. לכן המעבר מ"מראשותיו" ל"מצבה" אמור להיות ירידה, ולא עלייה נוספת.

9 והרי בחי' וישם אתה מצבה משמע שהוא עלייה אחר עלייה למעלה מבחי' מראשותיו שהוא בחי' יו"ד. וזהו תרתי דסתר.

והרי הביטוי "וישם אותה מצבה" משמעו עלייה אחר עלייה, למעלה מבחינת "מראשותיו", שהיא בחינת יו"ד. וזהו סתירה.

אולם סדר הפסוק הפשוט מציג את המצבה, הוי"ו, כעלייה מעל "מראשותיו", היוד"ד. לכאורה שתי הטענות סותרות זו את זו.

אך פ"י מראשותיו הוא בחי' חכמה דאצילות ואח"כ וישם אתה מצבה שנעשית בחי' ו' הוא בחי' אבא יונק ממזלא³⁴ שבחי' השערות דת"ד שהן ווי"ן גבוה מהיו"ד דח"ע.

אבל פירוש "מראשותיו" הוא בחינת חכמה דאצילות. ולאחר מכן, "וישם אותה מצבה" — כשהיא נעשית בחינת ו' — היא בחינת אבא. אבא היונק ממזלא; שכן השערות שבתיקוני דיקנא, שהן ווי"ן, גבוהות מן היוד"ד של חכמה עילאה.

התשובה היא ששתי האותיות שייכות למדרגות שונות. היוד"ד של "מראשותיו" היא חכמה דאצילות, ואילו הוי"ו של המצבה היא אבא, כלומר חכמה, כפי שהוא יונק מן המזלא, אחד מתיקוני דיקנא. השערות הללו, אף שהן רק בחינת ווי"ן, גבוהות מן היוד"ד של חכמה עילאה; לכן הוי"ו שבמדרגה העליונה עולה על היוד"ד שבמדרגה התחתונה.

אח"כ ויצק שמן על ראשה³⁵ היינו המשכה ממו"ס ממש לתוך המזלות כו' ומזה ממש נמשך הגלוי למטה בהלכו' שבתורה שבע"פ ששרשן בנימין דמו"ס וע"ז נאמר סלסלה ותרוממך³⁶ כו':

לאחר מכן, "ויצק שמן על ראשה" — כלומר, המשכה ממוחא סתימאה עצמה אל תוך המזלות וכו'. ומכאן ממש נמשכת ההארה למטה, אל הלכות התורה שבעל פה, ששרשן בנימין של מוחא סתימאה. ועל כך נאמר: "סלסלה ותרוממך" וכו'.

השמן שיעקב יצק על ראש המצבה הוא המשכה ממוחא סתימאה עצמה אל תוך המזלות. משם היא נמשכת למטה, אל הלכות התורה שבעל פה, ששרשן בנימין של המוח הנסתר; על כך נאמר: "סלסלה ותרוממך" — התורה תרומם את הלומד אותה.

לימוד התורה ביראה של מעמד הר סיני

10 אך אין זה תכלית המכוון רק שאח"כ ויצק שמן על ראשה שמן היינו המשכת חכמה עילאה שהיא

התורה ורצונו ית' שנמשכו ע"י בחי' יעקב יו"ד עקב

אולם אין זו התכלית המכוונת; אלא התכלית היא שלאחר מכן "ויצק שמן על ראשה". שמן הוא המשכת חכמה עילאה, שהיא התורה ורצונו יתברך, הנמשכים על ידי בחינת יעקב, יו"ד עקב,

כאן חוזרים לטקסט העיקרי: הגבהת האבן אינה המטרה. המטרה היא השמן — המשכה של חכמה עילאה, שהיא התורה ורצון ה'. המשכה זו באה באמצעות יעקב, יו"ד-עקב, המוריד את העליון ביותר אל הנמוך ביותר.

כמ"ש ויקם עדות ביעקב³⁷ ותורה שם בישראל להיות בעסק התורה שלמטה בגשמיות המחליף פרה בחמור כו'

כמו שכתוב: "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל" — כדי שבעסק התורה שלמטה, בעניינים גשמיים, כגון "המחליף פרה בחמור" וכו',

"ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל": התורה ניתנה באמצעות יעקב. תכליתה היא שגם כאשר לומדים הלכות בעניינים גשמיים, כגון דינו של אדם המחליף פרה בחמור, ימצא הלומד שם את חכמת ה'.

גילוי המשכת חכמה עילאה³⁸ שכל פרטי הלכות שנפרדו הם יסודתם בהררי קדש³⁹ עליון חכמה עילאה שכך חייבה חכמתו ורצונו ית'.

יתגלה המשך חכמה עילאה; שהרי כל פרטי ההלכות שנעשו נפרדים, יסודם בהררי קודש למעלה, בחכמה עילאה, שכן כך חייבה חכמתו ורצונו יתברך.

כל פרט בהלכה, אף שנראה כעניין נפרד מענייני העולם הזה, מושרש בחכמה עילאה, "הררי קודש". כל פסיקה היא כפי שקבעו חכמתו ורצונו של ה'.

11 ואי לזאת יהי עסק התורה ג"כ עד"ז להמשיך חכמה עילא' בנפשו ועי"ז נעשה אתכפייא ס"א ואתהפכא כו'.

ולכן גם עסק התורה צריך להיות באופן זה: להמשיך חכמה עילאה בנפשו. ועל ידי כך נכפפת הסטרא אחרא ומתבטלת, ואף נהפכת וכו'.

לכן יש ללמוד תורה מתוך מודעות זו: להמשיך את חכמתו העליונה של ה' אל תוך הנפש. כך הסטרא אחרא נכפפת — אתכפייא — ואף נהפכת — אתהפכא.

ולכן ארז"ל מה להלן באימה וביראה אף כאן באימה כו' שתפול על האדם אימה ופחד בעסקו בתורה כמו בשעת קבלתו בהר סיני.

ולכן אמרו רבותינו ז"ל: "מה להלן באימה וביראה, אף כאן באימה" וכו', כלומר, שתפול על האדם אימה ופחד בשעה שהוא עוסק בתורה, כמו בשעת קבלתו בהר סיני.

זו הסיבה שחכמים לימדו שכשם שהתורה התקבלה בהר סיני באימה וביראה, כך יש ללמוד אותה באימה וביראה. בשעת הלימוד ראוי לאדם לחוש את אותה יראה שחשו ישראל כשקיבלו את התורה.

12 והנה שם בהר סיני כל העם ראו את הקולות⁴⁰ ואת הלפידים⁴¹ וכו' פנים בפנים⁴² דבר ה' עמכם כו'.

והנה שם, בהר סיני, כל העם ראו את הקולות ואת הלפידים וכו'; "פנים בפנים דיבר ה' עמכם" וכו'.

בהר סיני באה היראה מאלה: העם ראו את הרעמים ואת הלפידים, וה' דיבר עמם "פנים בפנים".

והאיך ימשיך כל אדם יראה זו עליו בכל זמן אלא כאשר ישים האדם אל לבו שהתורה שהוא לומד היא המשכת חכמה עילאה ושם שורה ומתגלה אור

ואיך ימשיך כל אדם יראה זו על עצמו בכל זמן? אלא כאשר ישים האדם אל לבו שהתורה שהוא לומד היא המשכת חכמה עילאה, ושם שורה ומתגלה אור

איך יכול אדם לחוש את היראה הזאת בכל יום, בלי הרעמים והברקים? עליו לשים אל לבו שהתורה שהוא לומד היא חכמתו של ה' הנמשכת למטה, ושאר אין סוף שורה בה.

א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מגדר ההשתלשלות וקמיה כחשיכה כאורה⁴³ מעלה ומטה רוחניות וגשמיות שוין א"כ אין כאן הסתר פנים כלל ע"כ מה להלן כו' הכל שוה.

אין סוף ברוך הוא, שלמעלה מעלה מגדר ההשתלשלות, וקמיה כחשיכה כאורה; מעלה ומטה, רוחניות וגשמיות, שווים. ואם כן, אין כאן הסתר פנים כלל. ולכן "מה להלן" וכו' — הכול שווה

אור זה הוא למעלה מכל סדר ההשתלשלות, ולגביו "כחשיכה כאורה": העליון והתחתון, הרוחני והגשמי, שווים. לכן אין כאן הסתר פנים; ה' נוכח בלימוד התורה כפי שהיה בהר סיני, וגם כיום שייכת אותה יראה

קטע 6 • 131-16

מבאר שבע לחרן, וצחוקו של יצחק

13 והנה להבין תכלית ירידת יעקב יו"ד עקב להיות הש"ע נהורין בגילוי למטה וליקח מאבני המקום⁴⁴ להעלותם למעלה ולהמשיך אח"כ בחיי שמן הוא בחי' חכמה עילאה מלמעלה למטה.

כעת [עלינו] להבין את מטרת ירידתו של יעקב, יו"ד עקב: שהש"ע נהורין יתגלו למטה, לקחת "מאבני המקום" ולהעלותן למעלה, ולאחר מכן להמשיך מלמעלה למטה את בחינת השמן, שהיא בחינת חכמה עילאה

המאמר שואל כעת מדוע היה על יעקב לרדת: כדי לגלות למטה את הש"ע נהורין, להעלות את ה"אבנים", ולאחר מכן להמשיך מלמעלה למטה ה"שמן" של חכמה עילאה.

וירידה זו הוא מ"ש ויצא יעקב מבאר שבע.⁴⁵ באר הוא מקור ומעיין הנובע ז' מדות⁴⁶ עליונות לך ה' הגדולה והגבורה⁴⁷ כו' שהן בחי' לך בחי' ביטול.

ירידה זו היא מה שנאמר: "ויצא יעקב מבאר שבע". באר היא מקור ומעיין הנובע את שבע המדות העליונות, "לך ה' הגדולה והגבורה" וכו', שהן בחינת "לך" — בחינת ביטול.

ירידתו של יעקב היא יציאתו מבאר שבע, הנקראת כך על שם שבע המדות העליונות שמקורן בה. הן נמנות בפסוק "לך ה' הגדולה והגבורה". מכיוון שכולן "לך", הן מסורות לה' לחלוטין, במצב של ביטול.

וילך חרנה חר"ן (ע"ה)⁴⁸ בגימ' גרו"ן רק בחי' גרו"ן היינו כשהקול יוצא כדרכו⁴⁹ בלי עיכוב וכלי מונע;
";וילך חרנה". חר"ן, עם הכולל, בגימטריה גרו"ן. אלא שבחינת גרו"ן היא כשהקול יוצא כדרכו, בלי עיכוב וכלי מונע

יעקב הלך לחרן. אותיות חרן עולות, כשמחשיבים גם את המילה עצמה, כמניין גרון. הגרון הוא המקום שבו הקול יוצא בחופשיות, בלי עיכוב וכלי מונע.

אבל חר"ן אותיות נחר⁵⁰ היינו מ"ש יגעתי בקראי⁵¹ נחר גרוני. והיינו כשגובר בו יסוד האש⁵² כי הקול כלול אש רוח ומים.

אבל חר"ן אותיות נחר, כמו שנאמר: "יגעתי בקראי נחר גרוני". זהו מצב שבו יסוד האש גובר בו, שהרי הקול כלול מאש, רוח ומים.

אך חרן מורכבת גם מאותיות נחר, כמו בפסוק "נחר גרוני". כך נראה הגרון כשיסוד האש גובר עליו; הקול מורכב משלושה יסודות: אש, רוח ומים.

רוח הוא עיקר התפשטות הבל הלב ומים היינו לחלוחית הריאה ואש הוא המחלק את הקול להיות ההפסק להתחלק בה' מוצאות הפה כלי הדבור.

הרוח היא התפשטות ההבל שבלב, המים הם הלחלוחית שבריאה, והאש היא המחלקת את הקול, ויוצרת הפסק כדי שיוכל להתחלק לחמשת מוצאות הפה, כלי הדיבור.

הרוח היא ההבל העולה מן הלב, המים הם הלחלוחית שבריאות, והאש היא הקוטעת את הקול לצלילים נפרדים — חמש קבוצות של אותיות הנוצרות בכלי הדיבור.

14 וכשגובר יסוד האש ביותר הוא המפסיק את הקול⁵³ עד שאינו יכול לצאת במשך ההעברה כדרכה.
וכשיסוד האש גובר במידה יתרה, הוא שמפסיק את הקול, עד שאינו יכול לצאת ברציפות כדרכו.

אש במידה הראויה מחלקת את הקול לאותיות; כשהיא מתגברת יתר על המידה, היא חונקת את הקול כולו, כך שאינו יכול לזרום ברציפות כדרכו.

וכך הוא בחי' חרן היינו בחי' המפסיק את הקול שהוא ההמשכה מחיות ואור אי"ס ב"ה שלא להיות ההמשכה כדרכה בקדושה דוקא

וכך היא בחינת חרן: בחינת הדבר המפסיק את הקול, שהוא המשכת החיות ואור אין סוף ברוך הוא, כך שההמשכה אינה נמשכת כדרכה בקדושה בלבד,

חרן היא מצב של חנק הקול. מבחינה רוחנית, ה"קולי" הוא זרימת החיות והאור מאין סוף אל העולמות; בחרן זרימה זו אינה נמשכת עוד במסלולה הראוי, בתוך הקדושה בלבד.

אלא שיש גם לקליפות וס"א יניקה ואחיזה בהמשכה זו ואזי נקי בבחי' נאלמתי דומיה⁵⁴ שנפסק הקול וההמשכה ונעשה בחי' נפרד ובחי' זו הוא בין בהנהגת העולמות

אלא שגם לקליפות ולסטרא אחרא יש יניקה ואחיזה בהמשכה זו. ואז הוא נקרא "נאלמתי דומיה", שכן הקול וההמשכה נפסקים ונעשית בחינת נפרד. בחינה זו קיימת הן בהנהגת העולמות

במקום זאת, גם הקליפות והסטרא אחרא, הכוחות המתנגדים לקדושה, יונקים ממנה ואוחזים בה. זהו מצב של "נאלמתי דומיה": הזרימה נקטעת, ומה שנותר חש את עצמו כנפרד מה'. הדבר מתבטא בשני מישורים; הראשון הוא בהנהגת העולמות

שהוא ענין גלות ישראל ושעבוד מצרים ובכל מחמת תגבורת האש ותוקף הדין ובין בכל נפש מישראל בעבודת ה' שעסק התורה שלו הוא בבחי' נפרד

שבה מתבטאים גלות ישראל ושעבוד מצרים ובכל, מחמת התגבורת האש ותוקף הדין; וכן בכל נפש מישראל בעבודת ה', כאשר לימוד התורה שלו הוא בבחינת נפרד

בהנהגת העולמות הדבר מתבטא בגלות ישראל ובשעבודם במצרים ובכל, שהמאמר מייחס להתגבורת האש, כלומר לדין חמור. הדבר מתבטא גם אצל כל יהודי, כאשר הוא לומד תורה מתוך תחושת עצמיות ונפרדות מה'.

ולא בבחי' ביטול לאור אי"ס ב"ה להיות גילוי חכמתו כו' מחמת תגבורת האש וחמימות שמצד גופו ונפש הבהמית אשר נמשך אחריהם.⁵⁵

ולא בבחינת ביטול לאור אין סוף ברוך הוא, כך שתתגלה חכמתו וכו', מחמת התגבורת האש והחמימות שמצד גופו ונפשו הבהמית, שהוא נמשך אחריהן

בלימוד כזה חסר הביטול המאפשר לחכמת ה' להתגלות בו. גם כאן הסיבה היא "אש": החום והלהט שמקורם בגוף ובנפש הבהמית, שהאדם נמשך אחריהם.

אך הנה תכלית ירידה זו של בחי' יעקב מאגרא רמה מבאר שבע מקוי מדות העליונות שהן ביטול אליו ית' לך ה' הגדולה כו' לבירא עמיקתא מקום החרן המפסיק ומעכב את קול ההמשכה להיות בחי' נפרד.⁵⁶

אך מטרת ירידה זו של בחינת יעקב, מ"אגרא רמה", מבאר שבע — מקור המדות העליונות שהן ביטול אליו יתברך, "לך ה' הגדולה" וכו' — ל"בירא עמיקתא", למקום חרן המפסיק ומעכב את קול ההמשכה, עד שנעשית בחינת נפרד

ובכל זאת, הייתה לירידתו של יעקב מטרה. הוא ירד "מאגרא רמה לבירא עמיקתא": מבאר שבע, מקור המדות העליונות שכולן "לך", עד לחרן, שם הזרימה נחסמת והנפרדות שולטת.

הוא כדי להיות אתכפיא ואתהפכא ואזי נעשה מחרן רנה כי החי"ת נפסק ונעשה ה"א. כמ"ש בזהר ע"פ גער חית קנה^{57, 58} שמחמץ נעשה מצה.

היא כדי שתהיה אתכפיא ואתהפכא. אז נעשה מחרן רנה, כי החי"ת נפסקת ונעשית ה"א. כמו שנאמר בזהר על הפסוק "גער חית קנה", שמחמץ נעשה מצה.

המטרה היא להכניע ואחר כך להפוך את החושך. כשזה קורה, חרן נעשית רנה: החי"ת הסגורה נפתחת ונעשית ה"א. הוזהר אומר רעיון דומה על חמץ שנעשה מצה, שגם בו החי"ת נעשית ה"א.

15 וזהו ושכתי בשלום⁵⁹ אל בית אבי ושכתי מחר"ן. אל בית אבי ויצחק נקי ע"ש צחק עשה לי⁶⁰ אלקים

וזהו "ושכתי בשלום אל בית אבי" — "ושכתי" מחרן. "אל בית אבי" היא בחינת יצחק; ויצחק נקרא כך על שם "צחוק עשה לי אלקים",

את נדרו של יעקב, "ושכתי בשלום אל בית אבי", קוראים כשיבה מחרן. "בית אבי" הוא יצחק, ששמו קשור לדברי שרה: "צחוק עשה לי אלקים".

והוא בחי' רנ"ה שנעשה מחר"ן וכתוב כל השומע יצחק לי יצחק הוא לשון עתיד דהיינו בביאת המשיח ב"ב שאז אהפוך אל עמים⁶¹ וגוי דכד אתכפייא ואתהפכא

והיא בחינת רנה שנעשית מחרן. ונאמר "כל השומע יצחק לי"; "יצחק" הוא לשון עתיד, כלומר בביאת המשיח במהרה בימינו, שאז "אהפוך אל עמים" וכו', כי כאשר [הסטרא אחרא] נכפית ונהפכת,

יצחק, צחוק, הוא כמו רנה — השירה שנעשית מחרן. שרה אמרה גם "כל השומע יצחק לי", ו"יצחק" שם הוא לשון עתיד: הצחוק שיך לימות המשיח, שבהם, כדברי צפניה, יהפוך ה' את העמים לקרוא בשמו, והסטרא אחרא תיכנע ותתהפך.

אזי נעשה בחי' צחוק וחדוה כמו עד"מ צחוק המלך והשרי' מענין התהפכות דבר רחוק וזר כמו מצפור מדברת שזהו דבר חידוש משא"כ מאדם המדבר שדרכו בכך לא שייך צחוק.

אזי נעשית בחינת צחוק וחדוה. דרך משל, המלך והשרים צוחקים כשהם רואים דבר רחוק וזר מתהפך, כגון ציפור המדברת; זהו חידוש, אבל כשאדם מדבר, שדרכו בכך, אין שייך צחוק.

ההתהפכות מביאה צחוק, מפני שהצחוק נובע מהפתעה. מלך ושרים יצחקו בשמחה למראה ציפור מדברת, כי זהו דבר פלא; אך אדם המדבר אינו מעורר צחוק, שכן כך דרכו. כך גם הפיכת החושך לאור מעוררת למעלה עונג מיוחד.

16 ולכן ארז"ל במקום שבע"ת עומדין⁶² כו' משום דאתהפכא חשוכא כו'. וגם ארז"ל אם ישראל עושין תשובה⁶³ נגאלין כו' שזהו תכלית ביאת המשיח להיו' הצחוק והחדוה כד אתכפייא סט"א ואתהפכא חשוכא לנהורא.

לכן אמרו רז"ל: "במקום שבעלי תשובה עומדין" וכו', משום ש"אתהפכא חשוכא" וכו'. וכן אמרו רז"ל: "אם ישראל עושין תשובה נגאלין" וכו'; כי זו מטרת ביאת המשיח — שתהיה צחוק וחדוה, כאשר הסטרא אחרא נכפית והחושך נהפך לאור.

לכן אמרו חכמים שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד: בתשובה החושך עצמו נהפך לאור, והדבר מביא את העונג הגדול ביותר. והגאולה תלויה בתשובה, משום שכל מטרת ביאת המשיח היא שמחת הפיכת החושך לאור.

וזהו מארז"ל שלעתיד יאמרו על יצחק⁶⁴ כי אתה אבינו⁶⁵ שתכלית ירידת הנשמה בגוף בעוה"ז ותכלית ירידת ישראל בגלות ושעבוד ודוחק פרנסה הוא כדי שיעלו ויבאו ויגיעו לבחי' יצחק הוא הצחוק והחדוה כו'.

וזהו מאמר רז"ל שלעתיד יאמרו ליצחק "כי אתה אבינו"; שהרי מטרת ירידת הנשמה בגוף בעולם הזה, ומטרת ירידת ישראל לגלות, לשעבוד ולדוחק הפרנסה, היא שיעלו, יבואו ויגיעו לבחינת יצחק — הצחוק והחדוה וכו'.

הגמרא מספרת שבעתיד יאמרו ישראל ליצחק: "אתה אבינו". ירידת הנשמה לגוף, וכן ירידת ישראל לגלות ולהתמודדות עם פרנסה, נועדו להביאם אל בחינת יצחק: הצחוק והשמחה שבהתהפכות.

קטע 7 • 171-20

שלום וקיום הנדר

17 אך כיצד ישוב מבחי' חרן לבחי' יצחק הנ"ל הנה לזה אמר הכתוב בשלום כי שלום הוא המחבר ומקשר ב' הפכים

אך כיצד ישוב מבחינת חרן לבחינת יצחק הנזכרת לעיל? על כך אומר הפסוק "בשלום", כי השלום מחבר וקושר שני הפכים

כיצד אפשר לעבור מחרן, מקום של נפרדות חסומה, בחזרה ליצחק ולשמחה? הפסוק עונה: "בשלום". השלום מאחד שני הפכים

כמ"ש עושה שלום במרומיו בין מיכאל⁶⁶ כו' ⁶⁷ שלום שלום לרחוק⁶⁸ שנעשה קרוב כו' ובשלום ב' ⁶⁹ שלום ממטה למעלה וממעלה למטה כמ"ש במ"א.⁷⁰

כמו שנאמר: "עושה שלום במרומיו", בין מיכאל וכו'; "שלום שלום לרחוק" שנעשה קרוב וכו'. "בשלום" רומז לשני סוגי שלום: מלמטה למעלה וממעלה למטה, כמו שנתבאר במקום אחר.

המדרש מסביר שה' "עושה שלום במרומיו" בין המלאך מיכאל, שמידתו מים וחסד, לבין המלאך גבריאל, שמידתו אש וגבורה. כך גם "שלום שלום לרחוק ולקרוב" פירושו שלום למי שהיה רחוק ונעשה קרוב, כלומר לבעל תשובה. המילה הכפולה, והאות ב' שב"בשלום", רומזות לשני סוגי שלום: מלמטה למעלה וממעלה למטה.

18 והנה כשיתגלה הצחוק העליון לעתיד כד אתכפא ואתהפכא דהיינו שלא יהיה שליטה ויניקה לקליפות וסטיא כלל וכמ"ש ואת רוח הטומאה⁷¹ אעביר מן הארץ.

והנה, כשיתגלה הצחוק העליון לעתיד, כאשר [הסטרא אחרא] תהיה כפופה ונהפכת, כלומר, כאשר לקליפות ולסטרא אחרא לא תהיה כלל שליטה או יניקה, כמו שנאמר: "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"

לעתיד יתגלה ה"צחוק העליון", כאשר הרע ייכנע ויתהפך לחלוטין ולקליפות לא תהיה שום אחיזה, כפי שנאמר בזכריה: "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ".

אזי יזדכך חומריות העולם וגסותו שלא יהיה בבחי' יש ודבר נפרד בפ"ע רק הכל יוכלל בבחי' אין

אזי יזדככו החומריות והגסות של העולם, ולא יהיו בבחינת יש ודבר נפרד בפני עצמו; אלא הכול ייכלל בבחינת אין.

אז יזדכך גסות העולם. העולם לא יחוש עוד את עצמו כיש, כ"משהו" נפרד; הכול ייכלל באין, ה"אין" האלוקי שממנו בא.

כי זהו תכלית בריאת העולמות מאין ליש כדי לאהפכא מבחי' יש לבחי' אין ואזי והיה הוי' לי לאלקים.

כי זו תכלית בריאת העולמות מאין ליש: כדי להפוך מבחינת יש לבחינת אין. ואז "והיה הוי' לי לאלקים"

זו תכלית בריאת היש מאין: שה"משהו" ייהפך בחזרה ל"אין", ויתבטל במודע לה'. זו גם השלמת בקשתו של יעקב: "והיה הוי' לי לאלקים".

כי הנה אלקי' היינו ההעלם והצמצו' להיות העולמות נבראים מאין ליש והוי"ה היינו בחינת פנימיות אור א"ס ב"ה המחיי' ומהוה כו'

הרי אלקים הוא ההעלם והצמצום, שבאמצעותם נבראים העולמות מאין ליש; והוי' היא בחינת פנימיות אור אין סוף ברוך הוא, המחיה ומהוה וכו'.

אלקים הוא ההעלם והצמצום המאפשרים לעולמות להתקיים כ"משהו"; הוי' היא פנימיות אור אין סוף, הנותנת להם חיות והווייה.

וכמ"ש כי שמש ומגן⁷² הוי"ה אלקים שאלקיי' נעשה בחי' מגן לשם הוי"ה שהוא בבחי' השמש כו'.

כמו שנאמר: "כי שמש ומגן הוי' אלקים": אלקים נעשה בחינת מגן לשם הוי', שהוא בבחינת שמש וכו'.

"כי שמש ומגן הוי' אלקים": הוי' היא כמו השמש, ואלקים הוא המגן המסתיר אותה כדי שהנבראים יוכלו לקבל את אורה.

אך כל זה הוא בבחינת ההשתלשלות וירידת המדרגות שהוא בבחי' זיו והארה שמאור א"ס ב"ה להוות ולהחיות נבראים כסדר ירידת השתלשלות המדרגות מדרגה אחר מדרגה.

אך כל זה הוא בבחינת ההשתלשלות וירידת המדרגות, שהיא בחינת זיו והארה מאור אין סוף ברוך הוא, כדי להוות ולהחיות נבראים כסדר ירידת המדרגות בהשתלשלות, מדרגה אחר מדרגה;

אך כל סדר זה, שבו הוי' מוסתרת על ידי אלקים, שייך להשתלשלות העולמות, שבה הארה בלבד מאור אין סוף מחיה את הנבראים, מדרגה אחר מדרגה.

שמדרגות עליונים מקבלים אור היותר עליון ורוחני כו' וכל מה שלמטה מטה מתצמצם ומתלבש כו'.

שהרי המדרגות העליונות מקבלות אור נעלה ורוחני יותר וכו', וכל מה שנמוך יותר מצטמצם ומתלבש וכו'.

המדרגות העליונות מקבלות אור עדין ורוחני יותר; ככל שהמדרגה נמוכה יותר, האור מצטמצם ומתלבש יותר.

אבל לע"ל כשיתגלה הצחוק העליון שהוא מבחי' אתהפכא כו' יהיה גילוי אא"ס ב"ה בעצמו ובכבודו שלמעלה מעלה מבחינת השתלשלות

אבל לעתיד לבוא, כשיתגלה הצחוק העליון הנובע מבחינת אתהפכא וכו', יתגלה אור אין סוף ברוך הוא עצמו ובכבודו, למעלה מעלה מבחינת השתלשלות.

לעתיד, עם התגלות צחוק ההתהפכות, יתגלה אור אין סוף כפי שהוא בעצמו, מעל לכל סדר ההשתלשלות.

כי עין בעין יראו⁷³ כו' וראו כל בשר⁷⁴ כו' ובאו במערות צורים⁷⁵ ובמחילות עפר מפני פחד⁷⁶ ה' וגו'.

כי "עין בעין יראו" וכו'; "וראו כל בשר" וכו'; "ובאו במערות צורים" ובמחילות עפר מפני פחד ה'" וכו'.

הנביאים מתארים זאת כך: "עין בעין יראו", "וראו כל בשר" יחד, ואנשים יתחבאו במערות "מפני פחד ה'". הגילוי יהיה ישיר ועצום.

19 ואז יהי' בחי' הוי"ה שהוא אור א"ס ב"ה הנמשך ומתפשט להתלבש בתוך עלמין בסדר ההשתלשלות.

,ואז בחינת הוי", שהוא אור אין סוף ברוך הוא הנמשך ומתפשט כדי להתלבש בתוך העולמות בסדר ההשתלשלות

אז שם הוי", אור אין סוף כפי שהוא נמשך ומתלבש בעולמות, יתגלה בעצמו כאלקים

נחשב בחי' אלקים דהיינו בחי' צמצום שבאמת אין זה אלא זיו והארה מצומצמת לגבי אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו שלפניו מעלה ומטה שוין וכחשיכה כאורה.⁷⁷

תיחשב לבחינת אלקים, כלומר לבחינת צמצום; שהרי באמת אין היא אלא זיו והארה מצומצמים ביחס לאור אין סוף ברוך הוא עצמו ובכבודו, שלפניו מעלה ומטה שווים, ו"כחשיכה כאורה".

בהתגלות זו הוי' ייחשב כאלקים — צמצום. ביחס לאור אין סוף עצמו, שלפניו מעלה ומטה שווים ו"כחשיכה כאורה", אפילו הוי' כפי שהוא בעולמות אינו אלא זיו מצומצם. זהו העומק שבאמירה "והיה הוי' לי לאלקים".

20 והאבן הזאת אשר שמתי מצבה⁷⁸ הוא בחינת יו"ד כלי החכמה שמבחי' אותיות בחי' דומם דהיינו בחי' התהוות מאין ליש רק לפי אשר שמתי מצבה שהגבהתי והעליתי כו'

"והאבן הזאת אשר שמתי מצבה": זו בחינת יו"ד, כלי החכמה, שהיא מבחינת אותיות, בחינת דומם, כלומר בחינת התהוות מאין ליש. אך מכיוון ש"שמתי מצבה" — שהגבהתי והעליתי אותה וכו'

כעת נענית השאלה השנייה. "האבן הזאת" היא היו"ד, כלי החכמה — אות, חסרת חיות ונבראת מאין. אך יעקב הגבה אותה והעמיד אותה כמצבה.

לכך יהי' לה כח ויכולת להיות בית אלקים שיהיה בחי' אלקים זה שהוא אוא"ס ב"ה שבתוך עלמין שורה ומתגלה בבחי' אותיות הללו והאותיות תהיינה בבחי' משכן ומכון לשבתו ית'.

לכן יהיה לה הכוח והיכולת להיות "בית אלקים": בחינת אלקים זו, שהיא אור אין סוף ברוך הוא שבתוך העולמות, תשרה ותתגלה באותיות הללו, והאותיות יהיו משכן ומקום קבוע לשבתו יתברך.

משום כך ניתן לה הכוח להיות "בית אלקים": האור האלוקי שבתוך העולמות, שייקרא אז אלקים, ישרה ויתגלה באותיות האלה, והן יהיו משכן לה.

קטע 8 • 211-22

המעשרות שאין להם סוף

21 וכל זה הוא ע"י בחי' יעקב יו"ד עקב צוה ישועות יעקב⁷⁹ גילוי השי"ע נהורין שבהן וע"י נזכה לכל בחי' האלו. וכל אשר תתן לי⁸⁰ עשר אעשרנו לך.

וכל זה הוא באמצעות בחינת יעקב, יו"ד עקב: "צוה ישועות יעקב" — גילוי השי"ע נהורין שבהן; ובאמצעות זאת נזכה לכל הבחינות הללו. "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך".

כל זה נעשה באמצעות יעקב, ש"ישועותיו" מגלות את השי"ע הנהורין. מכאן עובר המאמר לסוף נדרו של יעקב: "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך", שבו הפועל מוכפל בלשון הקודש.

הענין הוא כי הנה נודע שיהיה עילוי אחר עילוי לאין קץ ימות המשיח ותחיה"מ כמה שמיטין ויובלות כו' וכל עילוי גדול מחבירו.

והעניין הוא, כידוע, שיהיה עילוי אחר עילוי עד אין קץ — בימות המשיח ובתחיית המתים, כמה שמיטות ויובלות וכו' — וכל עילוי יהיה גדול מקודמו.

ידוע שלעתידי יהיו עליות אינסופיות: ימות המשיח, תחיית המתים, ומחזור אחר מחזור מעבר לכך, וכל עלייה תהיה גבוהה מקודמתה.

אך קודם העילוי שאחר העילוי צריך להיו' נשאר מעילוי הראשון בבחי' אתעדלית לאתעדלית שבעילוי הב' ואתעדלית זו הנשאר מן העילוי הראשון נק' בחי' מעשר.⁸¹

אך לפני העילוי הבא לאחר כל עילוי, צריך להישאר מן העילוי הראשון דברמה בבחינת אתערותא דלתתא, לצורך האתערותא דלעילא שבעילוי השני; ואתערותא דלתתא זו, שנשאר מן העילוי הראשון, נקראת בחינת מעשר.

כל עלייה חדשה זקוקה להתערורות מלמטה. משהו מן המדרגה הקודמת צריך להישאר, כדי לשמש אתערותא דלתתא שתמשוך את האתערותא דלעילא הבאה. השארית הזאת נקראת מעשר.

22 וז"ש וכל אשר תתן לי⁸² לעתיד דהיינו כל העליות שיהיה עד אין קץ עשר אעשרנו ויהי הרכה

מעשרות לכל עילוי בחי' מעשר בפ"ע ותמיד עשר אעשרנו עד שיגיע לך לבחי' אור א"ס ב"ה עצמו

וזהו שכתוב "וכל אשר תתן לי" — לעתיד לבוא, כלומר כל העליות שיהיו עד אין קץ — "עשר אעשרנו": יהיו מעשרות רבים, ולכל עלייה תהיה בחינת מעשר משלה, ותמיד "עשר אעשרנו", עד שיגיע "לך" — לבחינת אור אין סוף ברוך הוא עצמו.

"כל אשר תתן לי" מתייחס לעליות האינסופיות שלעתיד לבוא. "עשר אעשרנו" פירושו שיהיו מעשרות רבים, אחד לכל עלייה, עד שהעלייה תגיע ל"לך" — לאור אין סוף עצמו.

וכמו שהוא ית' א"ס כך יהיו עליות עד א"ס והכל ע"י בחי' יעקב יו"ד עקב כו'

וכשם שהוא יתברך אין סוף, כך יהיו העליות עד אין סוף; והכול באמצעות בחינת יעקב, יו"ד עקב וכו'.

מאחר שה' אין-סופי, גם העליות אליו אינן מסתיימות. כולן מתאפשרות באמצעות יעקב, ה"י"ד הנמשכת עד העקב.

כנ"ל וד"ל: (ובענין מ"ש בפ"ע עשר אעשרנו ואתעדלית זו כו' נק' בחי' מעשר כו'. נראה כי הכתר הוא

הממוצע⁸³ בין עולם העליון לעולם התחתון⁸⁴ שהוא סוף בחי' עליונה ומקור וראש לבחי' תחתונה

כנ"ל, וד"ל. (ובענין מה שנאמר בפירוש "עשר אעשרנו", ושאתערותא דלתתא זו וכו' נקראת בחינת מעשר וכו': נראה שהכתר הוא, הוא הממוצע בין עולם עליון לעולם תחתון, שכן הוא סוף הבחינה העליונה ומקור וראש לבחינה התחתונה

המאמר מסתיים כאן, ולאחריו באה הערת מוסגר המסבירה מדוע השארית המעוררת כל עלייה נקראת "מעשר". המפתח הוא הכתר: נקודת המפגש בין שני עולמות, המדרגה הנמוכה ביותר של העולם העליון וראשיתו של העולם התחתון.

כמו מלכות דאצי' כתר לבריאה ומלכות דבריאה כתר ליצירה כו'. ולכן הנה להיות עליית העולמות

שיתעלה העשייה בקדושי היצירה ממש הוא ע"י אמצעות הכתר דעשייה שהוא בחי' מעשר מע"ס דעשיי.

כגון שמלכות דאצילות היא כתר לבריאה, ומלכות דבריאה היא כתר ליצירה וכו'. לכן, כדי שהעולמות יעלו ושעשייה תתרומם אל הקדושה של יצירה ממש, הדבר נעשה באמצעות כתר דעשייה, שהוא בחינת מעשר מעשר הספירות דעשייה.

לדוגמה, מלכות, הספירה האחרונה של אצילות, נעשית כתר, הספירה הראשונה, של בריאה, וכן הלאה. לכן, כשעשייה עולה ליצירה, היא עושה זאת באמצעות הכתר שלה; והכתר, בהיותו אחד מעשר הספירות, הוא עשירית — מעשר — של עשייה.

והענין כי כתר הוא לשון שתיקה כמו כתר לי זעיר.⁸⁵ ושתיקה הוא בחינת בטול וע"ז נאמר יונת אלם⁸⁶ כו'. והוא בחינת בעמדם תרפינה כנפיהן.⁸⁷

והענין הוא שכתר הוא מלשון שתיקה, כמו "כתר לי זעיר". השתיקה היא בחינת ביטול, ועל כך נאמר "יונת אלם" וכו'. והיא בחינת "בעמדם תרפינה כנפיהן".

מדוע כתר? המילה כתר קשורה לשתיקה, כמו בפסוק "כתר לי זעיר". השתיקה מבטאת ביטול, בדומה ל"יונת אלם" ולמלאכים בחזון יחזקאל, ש"תרפינה כנפיהן" כשהם עומדים.

וע"י בטול זה יוכל להתעלות אח"כ ליצירה כי א"א להיות עליי ממהות למהות כי אם שיוכלל תחלה בבחי' אין ממש וזהו ענין העמוד שבין ג"ע התחתון לג"ע העליון כו'.

ובאמצעות ביטול זה יוכל אחר כך לעלות ליצירה; שהרי אי אפשר לעלות ממהות למהות אלא אם כן נכללים תחילה בבחינת אין ממש. וזהו ענין העמוד שבין גן עדן התחתון לגן עדן העליון וכו'.

רק באמצעות ביטול כזה יכולה מדרגה לעלות למדרגה הבאה. דבר אינו יכול לעבור ממצב מוגדר אחד לאחר בלי להתבטל תחילה ולהיכלל ב"אין". משום כך יש "עמוד" בין גן עדן התחתון לגן עדן העליון, שדרכו הנשמות עולות.

וכמו צמיחת התבואה מזרע הנזרע בארץ הוא ע"י שמתחלה מתבטל מהות הזרע ונעשה בחי' אין רק שנשאר כחו בכח הצומח וע"י אח"כ נעשה הגידול נפלא יותר מהיש שהי' תחלה כו'.

וכמו צמיחת התבואה מזרע הנזרע בארץ: הדבר נעשה כשהמהות של הזרע מתבטלת תחילה ונעשית בחינת אין, ורק כוחו נשאר בכוח הצומח; ועל ידי כך צומחת אחר כך תבואה מופלאה, גדולה יותר מן היש שהיה בתחילה וכו'.

הדוגמה היא זרע: תחילה עליו להירקב באדמה ולאבד את צורתו, ורק כוח הצמיחה שלו נשאר; רק כך הוא נובט והופך למשהו גדול בהרבה מן הזרע שהיה בתחילה.

ועד"ז עליי יצירה בבריאה צ"ל תחלה בבחינת בטול ואין והוא בחי' כתר דיצירה כו' וזהו ענין אשר שם שמות בארץ^{88,89} בחי' אחד חרוב ומה שהוא בבחי' אלף השביעי ולא בבחי' עשירית היינו

וכך גם עליית יצירה לבריאה צריכה להיות תחילה בבחינת ביטול ואין, וזוהי בחינת כתר דיצירה וכו'. וזהו ענין "עושה שמות בארץ", בחינת "אחד חרוב". ומה שהדבר מתקיים באלף השביעי ולא בבחינת עשירית, היינו

גם יצירה יכולה לעלות לבריאה רק באמצעות ביטול, והוא כתר דיצירה. כך מתבארים גם "עושה שמות בארץ" והמאמר שלפניו אחד משבעת אלפי שנות העולם יהיה "חרוב": תקופה של אין לפני מצב נעלה יותר. אך מדוע מדובר באלף השביעי, כלומר בשביעית, ולא ב"עשירית", כמתבקש מן המעשר?

כי היכל ק"ק שהוא היכל השביעי כולל ג"ר אבל עיקר העליי ע"י הכתר כו'. וע"ד זה יש עליות אין קץ.

מפני שהיכל קודש הקודשים, שהוא ההיכל השביעי, כולל את ג"ר; אך עיקר העלייה נעשית באמצעות הכתר וכו'. וכך יש עליות עד אין קץ.

ההיכל השביעי, קודש הקודשים, כולל בתוכו את שלוש הספירות הראשונות; ובכל זאת, עיקר העלייה נעשה באמצעות הכתר. הדפוס הזה — ביטול ואחריו עלייה — חוזר עד אין סוף.

ומ"ש עשר אעשרנו ב' עישורין היינו כי הכתר כלול מ' פרצופין עתיק וא"א כו' שהוא בחי' תחתונה שבמאציל ושרש הנאצלים כו' וב' בחי' אלו יחד נק' חומש כמ"ש ונתתם חמישית לפרעה^{90,91} כמ"ש כמ"א):⁹²

ומה שנאמר "עשר אעשרנו", שני עישורים, הוא מפני שהכתר כלול משני פרצופים, עתיק ואריך אנפין וכו': הוא בחינת תחתונה שבמאציל ושרש הנאצלים וכו'; ושתי בחינות אלו יחד נקראות חומש, כמו שנאמר "ונתתם חמישית לפרעה", כפי (שנתבאר במקום אחר).

"עשר אעשרנו" פירושו שני מעשרות, משום שהכתר כולל שני פרצופים, עתיק ואריך אנפין: עתיק הוא המדרגה התחתונה של המאציל — ה' עצמו — ואריך אנפין הוא שורש הנאצלים. שתי עשירות הן חמישית, ולכן התורה מדברת על נתינת "חמישית לפרעה".

בעבודה

לימוד התורה צריך להיות המשכת חכמתו של ה' עצמו בנפש, מתוך ביטול (כח מה) ויראה כזו שהורגשה במעמד הר סיני, שכן לעומת אור אין סוף אין דבר נסתר. אין לברוח מחום הגוף והנפש הבהמית, שגורם ללימוד להיות ממוקד בעצמו, אלא להפוך אותם — להפוך את חרן לרינה. וכל צעד כלפי מעלה מתחיל בביטול: רק אם האדם נעשה תחילה "אין", כזרע שבאדמה, הוא יכול לעלות למדרגה גבוהה יותר.

שאלות לשיחה

1. מדוע אומר המאמר שאפשר להעלות אותיות ואבנים למעלה מכל דבר אחר דווקא משום שהן חסרות חיות? כיצד הדבר קשור לדימוי? המעגל?
2. מה ההבדל בין "קרן" האור האלקי שמחיה את העולמות ובין אור אין סוף "בעצמותו ובכבודו", וכיצד יעקב מחבר ביניהם?
3. כיצד יכול אדם להרגיש בלימוד התורה הרגיל את היראה של מעמד הר סיני, לפי המאמר?
4. מדוע יעקב חייב לרדת לחרן? מה מלמדת הפיכת חרן לרינה על הגלות ועל ההתמודדות האישית?
5. באיזה מובן יהיה הוי' "אלקים" לעתיד לבוא, ומדוע כל עלייה עתידית זקוקה ל"מעשר"?

הערות

פסקה 1

1 ביאור על הנ"ל

ההערה מציינת שהנחה של מאמר זה מאת אדמו"ר האמצעי נדפסה שם, והיא תיעוד מקביל של אותו מאמר.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי נדפס בסה"מ תקס"ה ע' תרלד. המאמר בקיצור בבוך 2057 נה, א — הכתי" דומה לגוכתי"ק מהרי"ל [?] אחי כ"ק אדה"י [או שהוא כתי"ק מהצ"צ שכתב בצעירותו] — בשינויים. אוה"ת ויצא כרך ז תתתכד, ב נמצא הגהות (כנראה שהם הגהות וביאורים לכאן). לקמן קי, א מציין לד"ה זה.

פסקה 2

2 למילים האלה Genesis 28:22 הערת קה"ת מפנה ל

בראשית כ"ח:22

וְהָאֵבֶן הַזֶּה אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי מַצֵּבָה יְהִיָּה בֵּית אֱלֹקִים וְכָל אֲשֶׁר תִּתֶּן־לִי עֹשֶׂר אֲעֲשֶׂרְנוּ לָךְ:

and this stone, which I have set up for a pillar, shall be G-d's house; and of all that Thou shalt give me I will surely give the tenth unto Thee.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 והיה הוי"ה לי לאלקים והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים

נדרו של יעקב לאחר חלומו בבית אל. המאמר מפרש אותו כבקשה שהוי"ו יומשך עד לבחינת אלקים, ושהאבן תהיה משכן לאלוקות

בראשית כ"ח:21-22

וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹקִים: וְהָאֵבֶן הַזֶּה אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי מַצֵּבָה יְהִיָּה בֵּית אֱלֹקִים וְכָל אֲשֶׁר תִּתֶּן־לִי עֹשֶׂר אֲעֲשֶׂרְנוּ לָךְ:

so that I come back to my father's house in peace, then shall the L-RD be my G-d, and this stone, which I have set up for a pillar, shall be G-d's house; and of all that Thou shalt give me I will surely give the tenth unto Thee.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 שו"ה אלקים — וכדי להבין

שינוי נוסח בכתב יד: כל הקטע הזה חסר שם, ובמקומו מופיעות המילים: "איתא בספר יצירה שהאותיות נקראו אבנים, כמ"ש בס"י".

הערת קה"ת

עד כב, א שו"ה והיינו — כמ"ש בס"י — ליתא בבוך 2057 ושם: הנה נודע שהאותיות נק' אבנים: כמ"ש בס"י.

5 ויצא יעקב

פתיחת הפרשה, שבה יעקב יוצא מבאר שבע לחרן. המאמר יפרש את המסע כולו כירידה שיש לה תכלית

בראשית כ"ח:10

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ תִּרְנָה:

And Jacob went out from Beer-sheba, and went toward Haran.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6

צוה ישועות יעקב

"צוה ישועות יעקב". אדמו"ר הזקן קורא את המילה "ישועות" כאוצרת בתוכה את ש"ע, 370 האורות העליונים שמתגלים באמצעות יעקב

Psalms 44:5

אַתָּה־הוּא מְלִכִּי אֱלֹקִים צוּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב:

Thou art my King, O G-d; command the salvation of Jacob.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים מד, ה.

7

ש"ע נהורי"ן

מאמר מאוחר העוסק ב-370 האורות, ולפי ההערה מצטט לשם כך את עץ חיים ואת שמונה שערים

הערת קה"ת

ראה בסה"מ תרל"ב ח"ב ע' תסד שמציין לספר ע"ח ושמונה שערים.

8

וישע ה' אל הבל

"וישע ה' אל הבל ואל מנחתו". כאן האותיות ש"ע פירושן פנייה, ולכן "ישועות" רומז גם לפניות ולהמשכות האלוניות שעוברות דרך יעקב

בראשית ד':4

וְהָבֵל הֵבִיא גִם־הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוּ וּמִחֻלְבֵּהוּ וַיִּשַׁע ה' אֶל־הָבֵל וְאֶל־מִנְחָתוֹ:

And Abel, he also brought of the firstlings of his flock and of the fat thereof. And the L-RD had respect unto Abel and to his offering;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ד, ד. ראה בסה"מ אדה"א בראשית ע' רפא שמבאר תי' וישע — ישועות.

פסקה 3

9

מלכותך מלכות כ"ע

"מלכותך מלכות כל עולמים". הפסוק מובא כדי להראות שהקשר של ה' עם העולמות הוא באמצעות מידת מלכותו, מלכות, שהיא הארה בלבד

Psalms 145:13

מְלֻכּוֹתֶךָ מְלֻכּוֹת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְּשָׁלְתֶךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10

יעקב יו"ד עקב

המאמר הקודם (תולדות) מסביר כיצד אור גדול מאור אין סוף עצמו מאיר אפילו בחיות המצומצמת של עולם העשייה, העולם הגשמי, שלא לפי הסדר הרגיל של ההשתלשלות. זהו אותו עניין הנידון כאן: אור שמעל סדר ההשתלשלות מגיע עד למדרגה הנמוכה ביותר

הערת קה"ת

נסמן לעיל כא, א. באוה"ת שם נוסף "כי יעקב בריח התיכון, ודהע"ה אמר פנה אלי וחנני דהיינו לבחי"מ מלי, והיינו ע"י יעקב ת"ת".

- 11 | "הודו על ארץ ושמים". אדמו"ר הזקן מפרש את ה"הודו" כזיו בלבד, וזהו מאורו של ה' הממלא את העולמות.

תהילים קמ"ח:13:148 Psalms

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם ה' בְּיִנְשָׁנָב שְׁמוֹ לְבָדוֹ הוֹדוּ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 4

- 12 | יעקב לקח מאבני המקום ושם אותן למראשותיו לפני שישן. המאמר מפרש את האבנים כאותיות שמועלות למדרגה העליונה ביותר

בראשית כ"ח:11:11 Genesis

וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי־בָא הַשָּׁמֶשׁ וַיָּקַח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מִרְאֲשֹׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא:

And he lighted upon the place, and tarried there all night, because the sun was set; and he took one of the stones of the place, and put it under his head, and lay down in that place to sleep.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 13 | כמ"ש בס"י שני אבנים מאמרים נוספים בתורה אור המשתמשים גם הם בדימוי מספר יצירה של אותיות כאבנים. הקטע שהעניין מתבאר בו (וישב, לחנוכה) נמצא בדין שני המקומות האחרים אינם מבוארים כאן; 30

הערת קה"ת

פ"ד מט"ז. וראה גם לקמן ל, א. א. נ, ב. לקו"ת במדבר ח, ב.

- 14 | וכתפארת אדם לשבת בית מתיאור הפסל בישעיהו, שנחצב "כתפארת אדם לשבת בית". אדמו"ר הזקן משתמש רק בדימוי של אדם היושב בבית כדי לתאר את השכל השוכן באותיות.

ישעיהו מ"ד:13:14:14 Isaiah

חָרַשׁ עֲצִים נָטָה קוֹ יְתָאֲרָהוּ בַשָּׁרָד יַעֲשֶׂהוּ בַּמִּקְצָעוֹת וּבַמַּחְזָה יְתָאֲרָהוּ וַיַּעֲשֶׂהוּ כְּתִבְנִית אִישׁ כְּתַפְאֲרַת אָדָם לְשִׁבְתִּי בֵּית:

The carpenter stretcheth out a line; He marketh it out with a pencil; He fitteth it with planes, And he marketh it out with the compasses, And maketh it after the figure of a man, According to the beauty of a man, to dwell in the house.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעי" מד, יג.

- 15 | ועוד טעם אחר שינוי נוסח בכתב יד: לפי ההערה, מילים אלה חסרות בכתב יד 2057

הערת קה"ת

ת"י אלו ליתא בבוך 2057.

- 16 | אות הוא בצבא דילי הגמרא דורשת את השם צבאות: "אות הוא בצבא דילי". המאמר מפרש "אות" כאות כתובה: כל הצבאות הם כאות אחת לעומת הקב"ה

חגיגה ט"ז א:ג:16:16 Chagigah

וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר: "הִי צָבָאוֹת שְׁמוֹ" — אֲדוֹן הוּא בְּצָבָא שְׁלוֹ. וְרַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "לֹא בְרוּחַ הִי וְאַחֵר הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא כָרַעַשׁ הִי.

וְאַחֵר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ הִי וְאַחֵר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דְּקָה", "וְהִנֵּה הִי עוֹבֵר".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה חגיגה טז, א.

- 17 | בדי"ה להבין בתוס' ביאור ענין וייצר

המאמר בבראשית על "והו"י אלקים יצר" דן בכך שהדומם והמדבר הם קצוות מנוגדים, ומתחברים רק באמצעות שני שמות אלו קיימים. הוא מרחיב את הרעיון כאן שהאותיות הן "דומם" ביחס לשכל

הערת קה"ת

לעיל ד, א.

- 18 | אלף אלפין ורבוא רבבן

חזון דניאל על אלפים ורבבות העומדים לשרת לפני הקב"ה. המאמר מביא כדי להראות שאפילו צבא השמים העצום בטל לפני אור אין סוף

דניאל ז':10:10 Daniel

נָהַר דִּי־נֹר נִגְדַּ וְנִפְקַ מִן־קִדְמוּהִי אֶלְף אֶלְפִין יִשְׁמְשֻׁנָּה וְרַבּוּ רַבְּבָן קִדְמוּהִי וְקוּמוּ דִּינָא יְתֵב וְסַפְרִין פְּתִיחוּ:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 19 | ולגודיו אין מספר

רמז לפסוק "היש מספר לגודיו?", המתאר את צבאות השמים הרבים מספור של ה', שעדיין הם סופיים לעומתו

איוב כ"ה:3:3 Job

הֲיֵשׁ מִסְפָּר לְגֹדְדֵיו וְעַל־מִי לֹא־יָקוּם אוֹרָהוּ:

Is there any number of His armies? And upon whom doth not His light arise?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 20 | וכנועד ענין הערך במספר

ההערה מציינת שאור התורה שואל כיצד המשל מתאים, שהרי גם אותיות עשרת המאמרות, היוצרות את הבריאה, הן "דומם" ביחס לחכמה העליונה, והפער בין הברואים לאין סוף גדול לאין ערוך מהפער שבין אותיות לשכל. התשובה מופיעה שם

הערת קה"ת

ראה באוה"ת בראשית כרך ז תתתכד, ב, שצ"ע דאף המהוה הנבראים שהוא אותיות דע"מ הם דומם לגבי חכמה עילאה, וכש"כ הנבראים מהאותיות כו', וא"כ איך דימה ביטול הנברא לא"ס ב"ה כמו ביטול האותיות לגבי השכל דהרי אין ערוך יותר לאין קץ, וראה שם התירוץ, ומציין לעיין בתו"ח ויצא כג, ג ואילך.

פסוק 5

- 21 | וישם מראשותיו

"וישם מראשותיו". הפסוק מתפרש כהעלאת האותיות למדרגה שלמעלה מכל העולמות

בראשית כ"ח:11:11 Genesis

וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי־בָא הַשָּׁמֶשׁ וַיָּקַח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מִרְאֲשֹׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא:

And he lighted upon the place, and tarried there all night, because the sun was set; and he took one of the stones of the place, and put it under his head, and lay down in that place to sleep.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 ומתחת זרועות עולם

"ומתחת זרועות עולם". הפסוק מובא כדי להראות שכוחו האלוהי העליון נמצא דווקא למטה, כמו בעיגול.

דברים ל"ג:27 Deuteronomy 33:27

מְעַנֶּה אֱלֹהִים קֶדֶם וּמִתַּחַת זְרֻעֹת עוֹלָם וַיִּגְרֹשׁ מִפְּנֵיהֶ אֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשֵּׁמֶד:

The eternal G-d is a dwelling-place, And underneath are the everlasting arms; And He thrust out the enemy from before thee, And said: 'Destroy.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לג, כז.

6 פסקה

23 יעקב לקח "מאבני המקום". המילה "מאבני", המורה על חלק מהאבנים, נדרשת ללמד שרק אות אחת — היו"ד — יכולה להתעלות.

בראשית כ"ח:11 Genesis 28:11

וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי־בָא הַשָּׁמַשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מִרְאשָׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא:

And he lighted upon the place, and tarried there all night, because the sun was set; and he took one of the stones of the place, and put it under his head, and lay down in that place to sleep.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 הו"י בחכמה

"הו"י בחכמה יסד ארץ". הפסוק מובא להראות ששם ה', אורו, שורה בחכמה.

משלי ג':19 Proverbs 3:19

ה' בַּחֲכָמָה יָסַד־אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25 ועמ"ש . . בענין אבא למשקל דא י

ההערה מפנה לכאן לביאור הביטוי של רעיא מהימנא "אבנא למשקל בה — דא י", שאליו מפנה המאמר עצמו.

הערת קה"ת

ראה ביאורו"ז להצ"צ כרך א ע' רפא.

26 וישם אותה מצבה

יעקב העמיד את האבן כמצבה. הדבר מתפרש כעלייה נוספת, מבחינת יו"ד לבחינת ו'.

בראשית כ"ח:18 Genesis 28:18

וַיִּשָּׂם יַעֲקֹב בִּבְקָר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׂם מִרְאשָׁתוֹ וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מִצְבָּה וַיִּצֹק שָׁמֶן עַל־רֹאשָׁהּ:

And Jacob rose up early in the morning, and took the stone that he had put under his head, and set it up for a pillar, and poured oil upon the top of it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 וישוי יתה קמא

אונקלוס מתרגם את העמדת המצבה: "ושווי יתה קמא" — העמיד אותה. הדגש הוא שהאבן הועמדה וניצבה.

תרגום אונקלוס על בראשית כ"ח:18 Onkelos Genesis 28:18

וַאֲקִידִים יַעֲקֹב בְּצִפְרָא וְנָסִיב יֵת אֲבָנָא דִּי שְׁוִי אֲסֻדְהִי וְשְׁוִי יֵתָה קָמָא וְאִירִק מִשְׁחָא עַל רִישָׁהּ:

Sifsei Chachomim Chumash, Metsudah Publications, 2009 (CC-BY-NC)

28 והגביה אותה עוד ממטה למעלה

מאמר מאוחר שהערה 65 שלו דנה בהמשך בהעלאת האבן מלמטה למעלה.

הערת קה"ת

ראה ד"ה אתה אחד תשליב (סה"מ מלוקט ח"א) הערה 65.

29 לבחיי ומקורות . . בחיי יודיין ווייץ

הקטע מסביר את י"ג תינוני הזקן כיו"דין ווייץ: היו"ד היא האור המצומצם מתחת לעור, היוצא רק דרך הזקיק, והי היא המשכת השערה; אבא יונק מהמזל השמיני, נוצר.

הערת קה"ת

ראה לקמן מה, ד. מובא באוה"ת בראשית שעד, א. ובד"ה למען דעת תרס"ט ע' מה. ראה גם לקו"ת פ' נצבים נג, א "שהשערות הן בחיי וויין והאור שבתוך השערה הוא בחיי יו"ד כמ"ש בלק"ת [=להאריז"ל] ר"פ תולדות".

30 בחיי יודיין ווייץ

שינוי נוסח בכתב יד: נוסף שם שהיו"דין ווייץ הן הארות עליונות מה"אין העליון, באמצעות היניקה שלהן, ושהשערות הן יו"דין ווייץ מצד מקום יניקתן.

הערת קה"ת

בבוכ 284 קלז, ב נוסף: לפי שהן הארות עליונים מאין עליונים דרך יניקתם כו' כמ"ש במ"א והשערות הן בחיי יודין וויין: כי מקום יניקתם. באוה"ת שה"ש ע' רכה ובהמשך תרס"ו ע' תי מביא זה בשם לקו"ת להאריז"ל פ' תולדות דשער הוא אותיות עשר שהוא בחיי י' ואח"כ נעשית וי"ו.

31 וישוב אל ה' וירחמהו

"ישוב אל ה' וירחמהו". הפסוק מובא לעניין עליית הנפש, הממשיכה רחמים מ"ג מידות הרחמים.

ישעיהו נ"ה:7 Isaiah 55:7

יָעֹזב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָנוּן מִחֻשְׁבָּתוֹ וְיָשֹׁב אֶל־ה' וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל־אֱלֹהֵינוּ כִּי־יִרְחֹק לְסֻלּוֹחַ:

Let the wicked forsake his way, And the man of iniquity his thoughts; And let him return unto the L-RD, and He will have compassion upon him, And to our G-d, for He will abundantly pardon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 קמה אלמתי

חלומי של יוסף על אלומתו שקמה וניצבה. הוא מראה את משמעות ההעלאה משכיבה לעמידה.

בראשית ל"ז:7 Genesis 37:7

וַהֲנֵה אֲנַחְנוּ מֵאֱלֵמִים אֱלֵמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וַהֲנֵה קָמָה אֱלֵמִתִּי וְגַם־נִצְבָּה וַהֲנֵה תִסָּבֵינָה אֱלֵמִתִּיכֶם וּתִשְׁתַּחֲוֶיִן לְאֵלֵמִתִּי:

for, behold, we were binding sheaves in the field, and, lo, my sheaf arose, and also stood upright; and, behold, your sheaves came round about, and bowed down to my sheaf.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

בראשית לו, ז.

פסקה 8

33 כי היודיין שבת"ד הוא גבוה מהוי"ו . . מהשערות עצמן שהן בחי' י'

ההערה אומרת שהעניין שהי"דין שבתפונים גבוהות מן הוי"וין, שהן השערות עצמן, מוסבר שם

הערת קה"ת

מבואר בד"ה כל המאריך באחד תרע"ח ע' שפח.

פסקה 9

34 אבא יונק ממזלא

הקטע מסביר שאבא יונק מן המזלא השמיני, נוצר, ושאדם הלומד תורה ממשיך את אור אבא אל נפשו, ובכך מתגלה רצון נעלה מאוד

זח"ג רפט, Zohar III, 289b

הערת קה"ת

ראה זח"ג רפט, ב. ע"ח שער הכללים פ"ה. ראה לקמן מח, ד. ובכ"מ.

35 ויצק שמן על ראשה

יעקב יצק שמן על ראש המצבה. הדבר מתפרש כהמשכה ממוחא סתימאה אל המזלות, ומשם למטה אל הלכות התורה

בראשית כ"ח:18Genesis 28:18

וַיִּשְׁכֶּם יַעֲקֹב בְּבֶקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׁם מֵרֹאשִׁיתוֹ וַיִּשֶׁם אֹתָהּ מִצְבָּה וַיִּצַק שָׁמֶן עַל־רֹאשָׁהּ:

And Jacob rose up early in the morning, and took the stone that he had put under his head, and set it up for a pillar, and poured oil upon the top of it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 סלסלה ותרוממך

"סלסלה ותרוממך" נאמר על החכמה. הפסוק מובא ביחס להלכות התורה, ששורשן בנימין, בדומה לשערות, של מוחא סתימאה, והן מרוממות את הלומד אותן

משלי ד':8Proverbs 4:8

סִלְסְלָה וְתִרְוַמְמֶךָ תִּכְבְּדֶךָ כִּי תִחַבְקֶנָּה:

Extol her, and she will exalt thee; She will bring thee to honour, when thou dost embrace her.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ד, ח.

פסקה 10

37 ויקם עדות ביעקב

"ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל". הפסוק מובא כדי לקשור את המשכת חכמת התורה ליעקב

תהילים ע"ח:5Psalms 78:5

וַיִּקֶם עֲדוֹת בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שָׁם בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אַבְרָהָם לְהוֹדִיעַם לְבְנָיָהֶם:

For He established a testimony in Jacob, And appointed a law in Israel, Which He commanded our fathers, That they should make them known to their children;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עח, ה.

38 שו"ה כו' גילוי — שכל פרטי . . חכמה עילאה

חילוף נוסח בכתב יד: לפי ההערה, מילים אלה חסרות שם

הערת קה"ת

בבז' 633 ליתא.

39 יסודתם בהררי קדש

עיבוד של הביטוי "יסודו בהררי קודש". הוא מוסב על הלכות התורה, שיסודן בחכמה עילאה

תהילים פ"ז:1Psalms 87:1

לְבִנְיָקָרְחַם מִזְמוֹר שִׁיר לְסוּדָתוֹ בְּהַר־יִקְדָּשׁ:

A Psalm of the sons of Korah; a Song. His foundation is in the holy mountains.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 12

40 ראו את הקולות

למילים האלה Exodus 20:18הערת קה"ת מפנה ל

שמות כ':18Exodus 20:18

וַיַּעַמְדוּ הָעָם מֵרָחֵק וּמֹשֶׁה נָגַשׁ אֶל־הָעַרְפֶּל אֲשֶׁר־שָׁם הָאֱלֹקִים:

And the people stood afar off; but Moses drew near unto the thick darkness where G-d was.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כ, יח.

41 כל העם ראו את הקולות ואת הלפידים

בהר סיני העם "ראו את הקולות ואת הלפידים". הדבר מתאר את ההתגלות הגלויה שעוררה יראה

שמות כ':15Exodus 20:15

וְכָל־הָעָם רָאוּ אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלְפִידִם וְאֶת־קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת־הַהָרָה עֲשֹׂן וְיָרָא הָעָם וַיִּנָּעוּ וַיַּעֲמָדוּ מֵרָחֵק:

And all the people perceived the thunders, and the lightnings, and the voice of the horn, and the mountain smoking; and when the people saw it, they trembled, and stood afar off.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 פנים בפנים

"פנים בפנים דיבר ה' עמכם". אדמו"ר הזקן משווה זאת ל"הסתר פנים", שאינו שייך לאור אין סוף שבתורה

דברים ה':4Deuteronomy 5:4

פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

The L-RD spoke with you face to face in the mount out of the midst of the fire—

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ה, ד.

כחשיכה כאורה

43

לפני ה' "כחשיכה כאורה". הדבר מלמד שלגבי אור אין סוף, הרוחני והגשמי, וכן הר סיני והיום, שווים.

תהילים קל"ט:12 Psalms 139:12

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יִחְשֶׁיךָ מִמֶּנִּי וְלַיְלָה כִּי־אֵין כְּחֹשֶׁךְ כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 13

שו"ה ירידת יעקב — הש"ע נהורין בגילוי למטה וליקח מאבני המקום

בגרסת כתב יד נאמר: "גילוי הש"ע נהורין למטה, ולקחת מאבני המקום."

הערת קה"ת

בבוכ 633: "גילוי ש"ע נהרין למטה ולקחת מאבני המקום."

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה

יעקב יצא מבאר שבע והלך לחרן. הדברים נקראים כירידה ממקור המדות העליונות למקום שבו הזרימה נחסמת.

בראשית כ"ח:10 Genesis 28:10

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה:

And Jacob went out from Beer-sheba, and went toward Haran.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

שו"ה מבאר — שבע באר הוא מקור ומעיין הנובע ז' מדות

בגרסת כתב יד המילה "שבע" אינה מופיעה, והנוסח ממשיך: "באר היא חכמה עילאה, המעיין והמקור לשבע המדות"

הערת קה"ת

בבוכ 633 תי "שבע" ליתא שם ואח"כ כי "באר הוא חכ"ע מעין ומקור שבע מדות".

לך ה' הגדולה והגבורה

"לך ה' הגדולה והגבורה" — הפסוק מונה את המדות העליונות. כולן "לך", ובטלות לה' לחלוטין.

דברי הימים א כ"ט:11 I Chronicles 29:11

לְךָ ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּחַ וְתַהוֹד כִּי־כָל בְּשָׂמִים וּבְאָרָץ לְךָ ה' הַמְּמַלְכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכָל לְרֹאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

שו"ה הגדולה — חר"ן (ע"ה) בגימט' גרו"ן

בגרסת כתב יד נאמר: "חרן בגימטריה, עם הכולל, גרו"ן"

הערת קה"ת

בבוכ 633 חר"ן בגימט' עם הכולל גרון.

כשהקול יוצא כדרכו

בפירוש הצמח צדק על תהלים מובאת על מילים אלה הפניה לזוהר בווארא (25b), על משה כ"קול".

הערת קה"ת

ביהל אור לקאפי קמט ע' תקפו מציין ע"ז: ע' זח"ב פ' וארא דכ"ה ע"ב משה קלא.

50

חרן אותיות נחר

הקטע מצטט את לקוטי תורה של האריז"ל על ויצא, שלפיו חרן ונחר שווים בגימטריה, ומסביר שהגרון הוא המקום הצר ביותר, שבו השכל יצא ממצבו שלו אך עדיין לא נעשה רגש.

הערת קה"ת

לקמן נח, ג מציין לקו"ת להאריז"ל ר"פ ויצא ששניהם בגימטריה אחת. ובאזה"ת בראשית כרך א קעה, א מציין ללקו"ת פ' וישב ע"פ ויהי אחר הדברים האלה, וכ"ה באזה"ת וארא ע' קעה. למה שנתבאר כאן ראה אזה"ת וארא ע' קעה. סה"מ תרל"ב כרך ב ע' תצא. תרל"ג כרך א ע' לא ואילך. יהל אור ע' תקפו.

51

יגעתי בקראי

"יגעתי בקראי נחר גרוני". המילה נחר מורכבת מאותיות חרן ומתארת גרון חסום.

תהילים ס"ט:4 Psalms 69:4

יָגַעְתִּי בְקִרְאִי נָחַר גְּרוֹנִי כִּלּוֹ עֵינַי מִיַּחַל לְאֱלֹקִי:

I am weary of my crying; my throat is dried; Mine eyes fail while I wait for my G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סט, ד.

52

כשגובר בו יסוד האש

מקומות שבהם נדונה בהרחבה התגברות יסוד האש בקול.

הערת קה"ת

ראה אזה"ת וארא ע' קעה. במדבר ע' כג.

פסוק 14

53

המפסיק את הקול

על המילים "המפסיק את הקול" מפנה פירוש הצמח צדק על תהלים לזוהר בעניין הקול שנקטע, (26a) בווארא.

הערת קה"ת

ביהל אור שם: וע' זהר שם דכ"ו תחלת ע"א.

54

נאלמתי דומי

"נאלמתי דומיה". הביטוי מתאר מצב שבו ה"קול" האלוני, זרימת האור, נקטע.

תהילים ל"ג:3 Psalms 39:3

נֶאֱלַמְתִּי דוּמְיָה הֶחְשִׁיתִי מְשׁוּב וּכְאֲבִי נֶעְכָּר:

I was dumb with silence; I held my peace, had no comfort; and my pain was held in check.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לט, ג.

55

ובין בכל נפש . . אשר נמשך אחריהם

הקטע על לימוד התורה של כל יהודי כנפרד, בגלל חום הגוף והנפש הבהמית, מצוטט שם.

הערת קה"ת

מובא באזה"ת במדבר ע' כד.

56 שו"ה מקום החרן — להיות בחי נפרד

בגרסת כתב יד נוסף: "ולא בבחינת ביטול לאור אין סוף ברוך הוא".

הערת קה"ת

בבוכ 633 נוסף ולא בבחי' ביטול לאו"א"ס ב"ה.

57 כמ"ש בזהר ע"פ גער חית קנה

בגרסת כתב יד, במקום הזוהר על הפסוק הזה, נאמר: "כמו שנאמר באידרא רבא".

הערת קה"ת

פ' פנחס רנא, ב. בבוכ 1824: כמ"ש באד"ר.

58 גער חית קנה

"גער חית קנה". הזוהר קורא את המילה חית כמתייחסת לאות ח"ת "שנגזפת" ולכן נעשית ח"א

ההילים ס"ח:ל"א Psalms 68:31

גְּעֵר חֵית קִנָּה עֲדַת אֲבִירִים בְּעִגְלֵי עַמִּים מִתְרַפֵּס בְּרָצִי־כֶסֶף בְּזָר עַמִּים קִרְבּוֹת יִחְפָּצוּ:

Rebuke the wild beast of the reeds, The multitude of the bulls, with the calves of the peoples, Every one submitting himself with pieces of silver; He hath scattered the peoples that delight in war!

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 15

59 ושבת בשלום

נדרו של יעקב לשוב בשלום אל בית אביו. הדברים נקראים כשיבה מחרן אל בחינת יצחק, הצחוק.

בראשית כ"ח:21 Genesis 28:21

וְשָׁבְתִי בְשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים:

so that I come back to my father's house in peace, then shall the L-RD be my G-d,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כח, כא.

60 צחק עשה לי

דברי שרה בלידת יצחק: "צחוק עשה לי אלקים; כל השומע יצחק ליי". מכאן מקור שמו של יצחק ומוכן העתיד שבייצחק

בראשית כ"א:6 Genesis 21:6

וַתֹּאמֶר שָׂרָה צָחַק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כֹּל־הַשְׁמָע צָחַק־לִי:

And Sarah said: 'G-d hath made laughter for me; every one that heareth will laugh on account of me.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כא, ו.

61 אהפוך אל עמים

"כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה". הפסוק מובא על ההתהפכות העתידה שמביאה את הצחוק

צפניה ג:9 Zephaniah 3:9

כִּי־אָז אֶהְפֹּךְ אֶל־עַמִּים שְׂפָה בְרוּרָה לְקַרֵּא כָל־ם בְּשֵׁם ה' לְעִבְדּוֹ שֶׁכֶּם אֶחָד:

For then will I turn to the peoples A pure language, That they may all call upon the name of the L-RD, To serve Him with one consent.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 16

62 במקום שבע"ת עומדין

המאמר הקודם מסביר שהתשובה הופכת את המדות הרעות הלוהטות אל ה, וגורמת למעלה עונג רב, כמו העונג שבציפור מדברת; כך חרן נעשית רנה כשם שחמץ נעשה מצה. העונג הזה יתגלה לעתיד, כאשר רוח הטומאה תוסר.

הערת קה"ת

ראה לעיל כא, ג.

63 אם ישראל עושין תשובה

הגמרא מלמדת שאם ישראל יעשו תשובה הם ייגאלו. כאן מוסבר שהגאולה קשורה להיווצרות ההתהפכות

סנהדרין צ"ב:ט"ד-ט"ו Sanhedrin 97b:14-15

אמר רב: כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים. ושמאל אמר: דיו לאכל שיעמוד באכלו. כתנאי: רבי אליעזר אומר: אם ישראל עושין תשובה - נגאלין, ואם לאו - אין נגאלין. אמר לו רבי יהושע: אם אין עושין תשובה אין נגאלין? אלא הקדוש ברוך הוא מצמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן, וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב. תניא אידך: רבי אליעזר אומר, אם ישראל עושין תשובה - נגאלין, שנאמר: "שובו ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סנהדרין צז, ב.

64 שלעתידי יאמרו על יצחק

הגמרא מספרת שבעתידי יאמרו ישראל ליצחק: "אתה אבינו". אדמו"ר הזקן קורא זאת כתכלית כל הירידות: להגיע לשמחתו של יצחק

שבת פ"ט ב:2' Shabbat 89b:2

מנן שקושרין לשון של זהרית וכו'. "כשנים"? "כשנים" מיבצי לקה! אמר רבי יצחק, אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: אם יהיו חטאיכם כשנים תללו פסדורות ובאות מששת ימי בראשית ועד עכשיו — כשגל ילבינו. דרש רבא, מאי דכתיב: "לכו נא ונזכרה יאמר ה'" — "לכו נא"? "בואו נא" מיבצי לקה! "יאמר ה'" "אמר ה'" מיבצי לקה! לעתיד לבא יאמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: לכו נא אצל אבותיכם ויוכיחו אתכם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה שבת פט, ב.

65 כי אתה אבינו

"כי אתה אבינו" — הפסוק שהגמרא מיישמת בעתיד על יצחק

ישעיהו ס"ג:ט"ז Isaiah 63:16

כִּי־אַתָּה אֲבִינוּ כִּי אֲבֹרְהֶם לֹא יֵדְעֵנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יִכְיֶרְנוּ אֶתָּה ה' אֲבִינוּ גִּאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ:

For Thou art our Father; for Abraham knoweth us not, and Israel doth not acknowledge us; Thou, O L-RD, art our Father, Our Redeemer from everlasting is Thy name.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 17

66 עושה שלום במרומיו בין מיכאל

”עושה שלום במרומיו“. המדרש והוזהר מסבירים זאת כשלום בין מלאכי המים והאש.

איוב כ"ה:2 Job 25:2

המשל נפחד עמו עשה שלום במרומיו:

Dominion and fear are with Him; He maketh peace in His high places.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Bamidbar Rabbah 12:5 י"ב:ה' במדבר רבה

Zohar III, 12b יב, כ"ג ז"ח

הערת קה"ת

איוב כה, ב. במד"ר יב, ה. זח"ג יב, ב. וראה ביאורו ר"פ לך לך.

67 בין מיכאל כו'

Or HaTorah: הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

באוה"ת צו ע' כב נוסף: וגבראל.

68 שלום שלום לרחוק

”שלום שלום לרחוק ולקרב“. הדברים נקראים כשלום למי שהיה רחוק ונעשה קרוב, וכן כרמז לשני סוגי שלום.

ישעיהו נ"ז:19 Isaiah 57:19

בוֹרָא נִיב שְׁפָתַיִם שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרָחוֹק וְלִקְרוֹב אֲמַר וּרְפָאֵנוּ:

Peace, peace, to him that is far off and to him that is near, Saith the L-RD that createth the fruit of the lips; And I will heal him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נז, יט.

69 ובשלום ב'

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

שם נוסף היינו: ב'.

70 אך כיצד . . כמ"ש במ"א

כל הקטע הזה על השלום מצוטט שם; בהערות מצוין ששם נאמר "בין מיכאל וגבראל" ו"בשלום — תרין, כלומר"

הערת קה"ת

מובא באוה"ת פ' צו ע' כב.

פסקה 18

71 ואת רוח הטומאה

”ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ“ — נבואה על העתיד, שבו לרע לא תהיה אחיה.

זכריה י"ג:2 Zechariah 13:2

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נֶאֱמַר ה' צְבָאוֹת אֶכְרִית אֶת־שְׁמוֹת הָעֹצְבִים מִן־הָאָרֶץ וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רוּחַ הַטְּמָאָה אֶעְבִּיר מִן־הָאָרֶץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts, That I will cut off the names of the idols out of the land, And they shall no more be remembered; And also I will cause the prophets And the unclean spirit to pass out of the land.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכרי' יג, ב.

72 כי שמש ומגן הי אלקים

”כי שמש ומגן הוי אלקים“. הוי היא האור, כמו השמש, ואלקים הוא המגן המסתיר אותו.

תהילים פ"ד:12 Psalms 84:12

כי שמש ומגן הי אלקים חן וכבוד יתן הי לא ימנע טוב להלקים בתמים:

For the L-RD G-d is a sun and a shield; the L-RD giveth grace and glory; No good thing will He withhold from them that walk uprightly.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פד, יב.

73 עין בעין יראו

”עין בעין יראו“ — תיאור הגילוי הגלוי של הי לעתיד

ישעיהו נ"ב:8 Isaiah 52:8

קול צפיק נשא קול יחדו ירננו כי עין בעין יראו בשוב הי ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 וראו כל בשר

”וראו כל בשר יחדיו“ — גילוי כבוד הי לעתיד גם לעין הגשמית

ישעיהו מ"ה:5 Isaiah 40:5

ונגלה כבוד הי וראו כל־בשר יחדו כי פי הי דבר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken it.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

75 עין בעין יראו . . וראו כל בשר . . ובאו במערות צורים

למילים האלה Isaiah 52:10 הערת קה"ת מפנה ל

ישעיהו נ"ב:10 Isaiah 52:10

חֲשֹׁף HAVAYAH אֶת־זְרוֹעַ קִדְשׁוֹ לְעֵינֵי כָל־הַגּוֹיִם וְרָאוּ כָל־אֲפִסְי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ:

The L-RD hath made bare His holy arm In the eyes of all the nations; And all the ends of the earth shall see The salvation of our G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נב, י. מ, ה. ב, יט.

76 ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד ה'

האנשים ייכנסו למערות מפני פחד ה'. אדמו"ר הזקן מביא זאת לתיאור עוצמתו העצומה של הגילוי העתידי.

ישעיהו ב':19ט"ז

ובאו במערות צרים ובמחילות עפר מפני פחד ה' ומקדר גאֹנו בקומו לערץ הארץ:

And men shall go into the caves of the rocks, And into the holes of the earth, From before the terror of the L-RD, And from the glory of His majesty, When He ariseth to shake mightily the earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 19

77 וכחשיכה כאורה

"כחשיכה כאורה" לפני ה'. הביטוי מתאר את אור אין סוף, שלפניו מעלה ומטה שווים.

תהילים קל"ט:12ב

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יִחְשֶׁךְ מִמֶּנִּי וְלַיְלָה כִּי־אֵר כְּחֹשֶׁךְ כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 20

78 והאבן הזאת אשר שמתי מצבה

"והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים". המאמר מסביר כעת כיצד האבן שהתרוממה נעשית משכן לאלוקות

בראשית כ"ח:22ב

וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי מִצְבָּה יְהִיָּה בֵּית אֱלֹקִים וְכָל אֲשֶׁר תִּתֵּן־לִי עֹשֶׂר אֲעֲשֶׂרְנוּ לָךְ:

and this stone, which I have set up for a pillar, shall be G-d's house; and of all that Thou shalt give me I will surely give the tenth unto Thee.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 21

79 צוה ישועות יעקב

"צוה ישועות יעקב". הדברים חוזרים לפתיחת המאמר: באמצעות יעקב מתגלים ש"ע הנהורים.

תהילים מ"ד:5

אַתָּה־הוּא מֶלֶכִּי אֱלֹקִים צִוָּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב:

Thou art my King, O G-d; command the salvation of Jacob.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 וכל אשר תתן לי

יעקב נודר לעשר את כל אשר ה' ייתן לו. הכפלת הפועל נדרשת כרמז למעשרות אינסופיים, אחד לכל עלייה עתידית.

בראשית כ"ח:22ב

וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי מִצְבָּה יְהִיָּה בֵּית אֱלֹקִים וְכָל אֲשֶׁר תִּתֵּן־לִי עֹשֶׂר אֲעֲשֶׂרְנוּ לָךְ:

and this stone, which I have set up for a pillar, shall be G-d's house; and of all that Thou shalt give me I will surely give the tenth unto Thee.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כח, כב.

81

צריך להיות נשאר . . נקי בחיי מעשר

הוא מצטט את הקטע הזה ומוסיף שהמעבר מ"אחור באחור" ל"פנים בפנים" הוא עלייה לאחר עלייה, הזקוקה לאתערותא דלתתא מן העלייה הראשונה: הנקודה שמתחת ליסוד, כתר של מלכות. זו, לדבריו, בחינת המעשר

הערת קה"ת

מובא באוה"ת מגלת אסתר ע' פ ד"ה ויקח המן סעי' ב ומוסיף: "היינו עד"מ מבחי" אב"א לבוא לבחי" פב"פ זהו ודאי עילוי אחר עילוי, וצ"ל אתעדלית מעילוי הראשון והוא מה שנעשית בחי' נקודה תחת היסוד ונקודה זו והו ענין כתר מלי . . וזהו ענין המעשר".

פסקה 22

82 וכל אשר תתן לי

יעקב נודר לעשר את כל אשר ה' ייתן לו. המאמר קורא זאת כמעשרות האינוסופיים של העליות העתידיות.

בראשית כ"ח:22ב

וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי מִצְבָּה יְהִיָּה בֵּית אֱלֹקִים וְכָל אֲשֶׁר תִּתֵּן־לִי עֹשֶׂר אֲעֲשֶׂרְנוּ לָךְ:

and this stone, which I have set up for a pillar, shall be G-d's house; and of all that Thou shalt give me I will surely give the tenth unto Thee.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83

הכתר הוא הממוצע

ההערה מפנה אליו בעניין הרעיון שהכתר הוא ממוצע בין העולמות

הערת קה"ת

ע"ח שער מ"א פ"ג. ראה ביאורו"ז להצ"צ כרך א ע' ערה. אגה"ק ס"כ (קל, ב) ובליקוט פירושים חסידים שם. וראה בד"ה וילך תרס"ו ע' קסה ואילך. ובאוה"ת פ' יתרו ע' תתלט. ראה לעיל יט, ד.

84

הכתר הוא הממוצע בין עולם העליון לעולם התחתון

עץ חיים מלמד שהכתר של כל עולם נמשך מן המדרגה שמעליו ומחבר בין העולמות, כפי שמצוין בהערת קה"ת. זהו הבסיס לכך שהכתר נקרא ממוצע.

עץ חיים מ"א:ג'41:3

85

כתר לי זעיר

"כתר לי זעיר". המילה "כתר", במשמעות "המתן", קושרת בין כתר לשתיקה.

איוב ל"ו:2ב

כַּתְּרִי־לִי זְעִיר וְאֶתֶּן־כִּי עוֹד לְאֵלוֹת מַלְאִי:

Suffer me a little, and I will tell thee; For there are yet words on G-d's behalf.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב לו, ב. באוה"ת ואתחנן ע' רפה, שבכתר יש ב' פי' לשון מקיף כתרו את בנימין, ולשון שתיקה כתר לי זעיר. ושניהם עולים בקנה אחד, כי הנה סייג לחכמה שתיקה סייג היינו גדר ומקיף, וזהו כתר לשון מקיף לחכמה והוא

בחינת שתיקה, ע"ש. והם ב' הפירושים של רש"י והאבן עזרא. וראה ברמב"ן שם.

86 יונת אלם

"יונת אלם" נאמר כביטוי של שבח. השתיקה כאן מבטאת ביטול

תהילים נ"ו:א: Psalms 56:1

לְמַנְצָח עַל־יוֹנָת אֵלֶם רְחֻקִּים לְדָוִד מִכְתָּם בְּאַחַז אוֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים בְּנֶת:
For the Leader; upon Jonath-elem-rehokim. [A Psalm] of David; Michtam; when the Philistines took him in Gath. .

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים נו, א. וראה בלקו"ת במדבר ז, ג: "דלשבח קאמר".

87 בעמדם תרפינה כנפיהן

בחזון יחזקאל החיות מרפות את כנפיהן כשהן עומדות. הדבר נקרא כאן כביטוי לשתיקת הביטול.

יחזקאל א':כ"ד: Ezekiel 1:24

וְאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל כְּנָפֵיהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים כְּקוֹל־יַם־רַבִּים בְּלִלְתָּם קוֹל הַמָּלְאָכִים
כְּקוֹל מְחֻנָּה בְּעָמְדָם תִּרְפִּינָה כְּנָפֵיהֶן:

And when they went, I heard the noise of their wings like the noise of great waters, like the voice of the Almighty, a noise of tumult like the noise of a host; when they stood, they let down their wings.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, כד. "בבחי' לחש וחשאי" — לקמן מ, ד.

88 אשר שם שמות בארץ

למילים האלה Psalms 44:9 הערת קה"ת מפנה ל

תהילים מ"ד:ט: Psalms 44:9

הערת קה"ת

תהלים מד, ט.

89 אשר שם שמות בארץ

"עושה שמות בארץ". הביטוי נקשר לאלף השנים שבהן העולם יהיה "חרוב" — שלב של אין לפני מצב נעלה יותר.

תהילים מ"ו:ט: Psalms 46:9

לְכוּ־וְרֹאוּ מַפְעָלוֹת ה' אֲשֶׁר־שָׂם שְׁמוֹת בָּאָרֶץ:

Come, behold the works of the L-RD, Who hath made desolations in the earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 ונתתם חמישית לפרעה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

בראשית מז, מד.

91 ונתתם חמישית לפרעה

הוראת יוסף להקצות לפרעה חמישית מן התבואה. הדבר מובא משום ששני מעשרות יחד הם חמישית

בראשית מ"ז:כ"ד: Genesis 47:24

וְהָיָה בְּתַבּוּאוֹת וְנָתַתָּם חֲמִישִׁית לַפְּרֹעָה וְאַרְבַּע הָיְתָה לָכֶם לְזֶרַע
הַשָּׂדֶה וְלֶאֱכֹלְכֶם וְלֶאֱשֹׁר בְּבָתֵּיכֶם וְלֶאֱכֹל לְטַפְּכֶם:

And it shall come to pass at the ingatherings, that ye shall give a fifth unto Pharaoh, and four parts shall be your own, for seed of the field, and for your food, and for them of your households, and for food for your little ones.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 (ובענין מ"ש . . כמ"ש במ"א)

נוסח אחר בכתב-יד: כל הערת המוסגר חסרה שם

הערת קה"ת

בב"ר 1824 ליתא כל הקטע. בב"ר 17 יג, א נמצא קטע זה קודם ד"ה אך אין זה.

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0. ביאורים והערות המקורות. CC BY 4.0. תרגום.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Sifsei Chachomim Chumash, Metsudah Publications, 2009 (CC-BY-NC).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch) בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· 5725 Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · 5725 Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו
likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/ למה ללמוד, וברכות הרבי. (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayeitzei/2/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק